

INLEIDING

De jeugdzorg blijft een zorgenkind. Dat is een constatering waarover weinig discussie mogelijk is. Maar over de vraag waar dat nou precies aan ligt worden verhitte debatten gevoerd.

Op 1 januari 2005 trad de nieuwe Wet op de Jeugdzorg in werking, een wet die regelmatig de schuld krijgt van de moeilijkheden in de jeugdzorg. Net als overigens 'Den Haag', de provincie, Bureau Jeugdzorg, de gemeente, de zorgaanbieders en in feite iedereen die met jeugdzorg te maken heeft. Dat er een probleem is, staat buiten kijf

Voor de SP Statenfractie Noord-Brabant was dit een reden om de Brabanders eens naar hun ervaringen en hun mening te vragen door het organiseren van een meldweek. Graag hadden we dit statenbreed opgepakt, maar helaas was –behalve Christen Unie/SGP en Leefbaar Brabant/BOF- geen enkele fractie bereid om mee te doen.

Met de meldweek hoopten we informatie te krijgen vanuit verschillende invalshoeken, waardoor we aanbevelingen zouden kunnen doen voor een betere organisatie van de jeugdzorg. We hebben nadrukkelijk geen klachtenweek willen organiseren, maar vooral ook naar goede ervaringen en voorbeelden van een goede aanpak gevraagd. Als we daadwerkelijk willen leren hoe het moet, is het goed om te weten hoe het niet moet, maar het is zeker zo belangrijk om te weten hoe het beter kan.

Uit de voorliggende rapportage van de resultaten en onze conclusies en aanbevelingen mag u zelf afleiden of we wel of niet in onze opzet geslaagd zijn.

OPZET

In de week van 16 tot en met 20 januari 2006 waren mensen in Brabant in de gelegenheid om hun ervaringen met en ideeën over jeugdzorg op drie manieren te melden. Een gratis 0800-nummer was dagelijks tussen 15.00 en 20.30 uur (op vrijdag tussen 11.00 en 15.00 uur) te bereiken. Verder was (en is) er de website www.zorgomjeugdzorg.nl, waar mensen via een invulformulier hun verhaal konden (kunnen) doen. Tenslotte was het mogelijk om gebruik te maken van de post via ons gratis antwoordnummer.

Op verschillende manieren zijn mensen opgeroepen om hun ervaringen te melden. Zo zijn er (dankzij de Brabantse SP-afdelingen) ruim 30.000 flyers verspreid, de meeste via de eerstelijnszorg, via scholen, bibliotheken en andere maatschappelijke instellingen. Veel van de lokale weekbladen en omroepen hebben het hen toegestuurde persbericht overgenomen. In alle regionale dagbladen heeft aan het begin van de meldweek een advertentie gestaan. Verder zijn er in de week voorafgaand aan en tijdens de meldweek elke avond zeven korte spotjes vertoond op Omroep Brabant TV.

Met de gewaardeerde hulp van de griffie werd een telefooncentrale ingericht in de fractiekamer van de SP in het Brabantse Provinciehuis. Verschillende SP-afdelingen en de fracties van ChristenUnie/SGP en Leefbaar Brabant/BOF leverden de menskracht voor het beantwoorden van de telefoon. Naast de technische aanwijzingen voor het omgaan met de apparatuur is iedereen uitgebreid voorgelicht over de werkwijze en de mogelijke valkuilen en knelpunten. Het eerste telefoontje werd aangenomen door SP-Kamerlid Agnes Kant. Tot onze spijt is de gedeputeerde voor jeugdzorg in Noord-Brabant niet ingegaan op onze uitnodiging om eveneens bij de opening aanwezig te zijn.

Tijdens de meldgesprekken had iedereen die aan de telefoon zat de beschikking over een uitgebreid registratieformulier, dat ook diende als een richtlijn voor het stellen van aanvullende informatieve vragen. De gegevens van dit formulier zijn allemaal ingevoerd in een computerdatabase via een formulier dat gelijk was aan het formulier op de website.

In de rapportage die nu voor u ligt hebben wij geprobeerd om zoveel mogelijk recht te doen aan alle meldingen. Als uitgangspunt hebben we genomen de persoon van de melder en diens relatie met de kinderen of jongeren uit de melding. Uit de veelal uitgebreide verhalen hebben we steeds die delen genomen die naar onze mening het beste bijdragen aan het begrip van de situatie. Dat betekent dat verschillende onderdelen van één melding in verschillende thematische blokjes terug kunnen komen, maar ook dat we herhalingen merendeels hebben weggelaten. Waar mogelijk hebben we de personen letterlijk geciteerd. De citaten zijn te herkennen aan aanhalingstekens. Voor het overige hebben we de mededelingen geparafraseerd. Om te voorkomen dat we hele lappen door elkaar lopende tekstfragmenten kregen, hebben we op een aantal plaatsen de meldingen thematisch onderverdeeld. Waar nodig hebben we ervoor gezorgd dat verhalen niet tot personen te herleiden zijn. De aanbevelingen die mensen deden, hebben we in een apart hoofdstukje bij elkaar gezet. Enkele korte interviews met mensen die op verschillende manieren betrokken zijn bij jeugdzorg ronden het meldingendeel af. Tenslotte hebben we aan het geheel nog onze eigen conclusies en aanbevelingen toegevoegd.

Enkele cijfers

In totaal hebben 115 mensen een melding gedaan. Voor een overzicht van wie deze mensen waren en waarover zij hun melding deden zie het kader hieronder.

Onze verwachting was dat de meeste mensen telefonisch zouden melden via het gratis 0800-nummer. Zowel de tijd waarbinnen gemeld kon worden als het aantal mensen dat aanwezig was om de telefoon te beantwoorden waren ruim bemeten. Uiteindelijk bleek dat slechts iets meer dan een kwart van de meldingen (30 stuks) telefonisch is binnengekomen. Het meldformulier op internet (of de gewone e-mail) bleken veruit favoriet en werden door 76

melders gebruikt. Twee meldingen kwamen per brief binnen. Met acht mensen uit het brede scala van de jeugdzorg is een iets langer persoonlijk interview gemaakt.

Op de vraag naar de manier waarop ze van de meldweek gehoord hadden, vulden 35 mensen 'gehoord' in, zonder nadere aanduiding van waar en hoe. 14 melders gaven de tv-spotjes als bron en 1 persoon verwees naar de advertentie in de regionale dagbladen. Voor 25 mensen was de folder het medium dat hen op de meldweek attendeerde en 21 mensen kwamen de meldweek op internet tegen. 16 Mensen gaven niet aan hoe ze op de hoogte waren gekomen van de meldweek.

Onderdelen antwoordformulier

Geslacht:	81 vrouwen 27 mannen 7 onbekend	
leeftijd:	3 jonger dan 18 6 tussen 18 en 25 83 tussen 25 en 55 16 55+ 7 onbekend	
relatie:	48 ouders (waarvan 36 vrouwen en 12 mannen) 7 pleegouders 10 familie (vooral grootouders) of kennissen 19 hulpverleners jeugdzorg 9 jongeren zelf 20 anders (leerkrachten, thuiszorgers, vrijwilligers, ambtenaar, KRB, Openbaar Ministerie) 2 cliëntenparticipatie	
instellingen waarover gemeld:	39 Bureau Jeugdzorg (2 x Oss, 3 x Roosendaal, 4 x Eindhoven, 3 x Helmond, 1 x Tilburg, 2 x Den Bosch, rest algemeen) 3 AMK 7 Kinderbescherming 2 rechtbank 4 psychiater, kinderarts, ziekenhuis 7 G.G.Z. 1 G.G.D. 2 gemeente (Eindhoven en Helmond) 1 Novadic 1 politie 2 Algemeen Maatschappelijk Werk 2 Stichting MEE 12 Zorgaanbieders: 5 Herlaarhof (GGZ) 1 de Combinatie 3 William Schrikkerstichting 2 Oosterpoort 3 Compaan 2 scholen	
onderwerpen:	47 bejegening 45 zorgvuldigheid 29 informatievoorziening 10 bereikbaarheid 42 genomen beslissingen 28 indicatiestelling 31 wachttijd 27 hulpverleningsplan 32 uitvoering 22 klachtrecht 15 privacy 24 samenwerking 31 beleid	(bureaucratie is geen apart onderwerp, maar zit verweven in alle andere onderwerpen. Het komt in de teksten wel nadrukkelijk aan de orde)

INHOUDELIJKE REACTIES

jongeren

De 9 jongeren tot 25 die hun ervaringen meldden, vroegen aandacht voor de volgende zaken:

- Beloftes van jeugdzorg, bijvoorbeeld over de tijd dat je opgenomen wordt, worden niet nagekomen.
- Afspraak niet nagekomen zonder af te zeggen en daar doen ze dan vrij nonchalant over.
- Voogdes heeft geweldig geholpen; “ze was meer een vriendin dan iemand van een instantie”.
- Jongeren in de jeugd-GGZ niet voor straf separeren!
- Minder bureaucratie, ‘protocolletjes’, en meer aandacht voor de jongeren.
- Mensen niet vastpinnen op een diagnose maar blijven luisteren naar beleving en behoeften en zo nodig diagnose bijstellen.
- Tunnelvisie van een instelling heeft soms dramatische gevolgen voor jongere (dakloosheid bijvoorbeeld)

Ervaring van een dakloze 19-jarige die uit de psychiatrie kwam: “Naar de reguliere nachtopvang kon ik niet, omdat ik blowde, maar naar Novadic ook niet, want die vonden blowen niet erg genoeg. Voor jeugdzorg was ik te oud, voor de GGD juist weer te jong en voor de politie niet crimineel genoeg. Ik ben toen maar aan de harddrugs gegaan en kreeg alle nachten opvang.”

En een kind dat opgenomen is in een instelling voor jeugdzorg: “Ze helpen me ook wel hoor, maar ik heb mijn casemanager nog nooit gezien. En ik vind dat er te weinig geld is om leuke dingen te doen.”

“Ik zit zelf in de pleegzorg en ik vind het vooral vervelend als je elke keer weer een andere voogd krijgt. Als je de hele tijd moet wisselen van voogd begin je je nogal onzeker te voelen. Als er elke keer wat nieuws tegen je gezegd wordt, is dat als kind heel moeilijk en weet je niet precies hoe je dat moet verwerken.”

Ouders

Veel ouders hebben een schrijnend verhaal. Vanuit de meldingen valt uiteraard niet te beoordelen hoe individuele zaken verlopen zijn, omdat beweringen en beschuldigingen niet op hun waarheidsgehalte onderzocht konden worden en de mening van de andere partij niet gehoord werd. Dat was overigens ook niet de bedoeling van de meldweek.

Vaak gaat het mis na een scheiding, zeker als kinderen de inzet vormen van een bittere ruzie tussen de ouders. Soms draait de verzorgende ouder door, waardoor hij of zij tijdelijk niet voor de kinderen kan zorgen. Het blijkt dan uitermate moeilijk om daarna de draad weer op te pakken.

Dat er in dit soort situaties moeilijkheden zijn met en voor de kinderen is niet verwonderlijk. Wel ontstaat vanuit de verhalen de indruk dat veel zaken niet zo verschrikkelijk uit de hand hadden hoeven lopen als er tijdiger en adequater ingegrepen was en als er na het ingrijpen beter was opgelet of de interventie daadwerkelijk zoden aan de dijk zette.

De meldingen van ouders hebben we gerangschikt volgens de onderwerpen van het meldformulier. Er zijn dus meldingen, vooral de langere, die onder elk kopje voorkomen. Waar de meldingen gelijklopend waren, bijvoorbeeld op het punt van de wachtlijsten, hebben we niet elke melding beschreven. Het aantal keren dat de verschillende onderwerpen genoemd of geïmpliceerd zijn, is geturfd in het overzicht.

Om te beginnen enkele *algemene opmerkingen*, die meer te maken hebben met de politieke keuzes die in Nederland en Brabant gemaakt worden dan met het persoonlijke verhaal.

“Waarom is het niet mogelijk om in een gezin in te stellen dat er een ouder thuis MAG zijn, ongeacht de loon-uitkeringssituatie.”

“Er liggen toch plannen klaar om ouders boetes te laten betalen voor spijbelen (wie gaat dat betalen na een scheiding of als alleenstaande –de bijzondere bijstand?). Of het inhouden van kinderbijslag, ook zo'n voorstel. Tegelijkertijd zetten we de basis van ons bestaan aan het werk, weg uit het gezin.”

“Veel ouders kampen juist met problemen met kinderen tussen 18 en 21, maar dan zijn ze al volwassen en worden ouders buitenspel gezet.”

“Bureaucratie: je sterft de verdrinkingsdood in het Nederlandse hulpverleningsstelsel.”

“Bureaucratie en subsidie van instellingen nemen een primaire plaats in; ouder-kind krijgen een secundaire plaats toegewezen.”

Bejegening

- Verschillende mensen merken op dat de begeleiding van de gezinsvoogd wel goed is, maar dat hij of zij een veel te volle caseload heeft en dus te weinig aandacht kan besteden aan individuele kinderen en gezinnen.
- “Onze gezinsvoogd doet zelfs meer dan eigenlijk haar werk is.”
- “Op de vraag of ze zelf kinderen hadden kwam altijd het antwoord ‘nee’, maar ze wisten wel alles beter.”
- Van een kind met de diagnose ADHD en dyslexie worden de ouders onbeschoft behandeld. Hen wordt toegesnuwd dat het tijd wordt dat het kind is ‘uitbehandeld’. (Voor de duidelijkheid: noch ADHD noch dyslexie zijn te genezen aandoeningen, mvb.)
- “Toen ik het probleem met mijn kind met de kinderarts besprak, zei die: het zal wel aan de scheiding liggen. Behalve dat ik me door deze uitspraak gigantisch schuldig voelde, bleek later dat mijn kind een lichte verstandelijke beperking heeft.”
- “Waarschijnlijk is het gemakkelijker om de vader te benaderen voor de benodigde toestemmingen, omdat ik alles kritisch bekijk of het in het belang is van mijn kind of in het belang van de jeugdzorg.”

Zorgvuldigheid

- Onnauwkeurigheden in rapporten, onder andere foutieve spelling van de naam van kinderen.
- Dossier kwijtgeraakt.
- Uitspraken van de kinderrechter door Bureau Jeugdzorg niet uitgevoerd.
- Onderzoek van de Raad vol met onzorgvuldigheden en onjuistheden; eerste lijn (huisarts) niet om informatie gevraagd.
- In het dossier dat een ouder ter inzage kreeg, zaten ook verslagen van andere gezinnen die onder dezelfde gezinsvoogd vielen.
- Er wordt niet aan waarheidsvinding gedaan, waardoor situaties vanwege een foute inschatting en aanpak uit de hand lopen.
- In de rechtbank deden mensen van de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg hun verhaal, maar geen van beide hadden ze het kind ooit gezien.
- Hulpverleners lezen niet altijd de verslagen.
- Diagnose gesteld over de telefoon.
- Instanties werken langs elkaar heen.
- “In de brief stond, tegen de afspraak in, dat er vermoeden van een ‘stoornis’ was. Omdat zijn naam op de brief stond heeft mijn kind hem opengemaakt en gelezen.”
- Er wordt gebeld door iemand die zich een slachtoffer van de ‘Bolderkar-affaire’ noemt, de ouder van een kind daar, die volgens eigen zeggen destijds ten onrechte beschuldigd werd van incest. Deze persoon lijkt dringend psychologische hulp nodig te hebben, maar wijst elke opmerking in die richting van de hand.

Informatievoorziening

- Een dossier wordt weggehouden van de ouders, maar wel op het eerste verzoek overhandigd aan de orthopedagoog van de school van het kind (die het overigens weer aan de ouders gaf).
- Er circuleren verschillende versies van een diagnostisch verslag wegens het achteraf verwijderen van een duidelijk foute diagnose.
- "Na jaren tobben werd de diagnose PPD-nos gesteld en via BJz kreeg ik een indicatie voor een PGB. Pas veel later kwam ik te weten wat BJz nog meer kan betekenen. Een beetje meer publiciteit over jullie werk kan zeker geen kwaad. Het kan je als ouder zo goed van pas komen als je maar weet waar je moet zijn."

Bereikbaarheid

- "Eén keer per half jaar zien we een hulpverlener; als je belt is er nooit iemand."
- Bureau Jeugdzorg is telefonisch moeilijk bereikbaar.
- "Wij schreeuwden om hulp, maar werden weggezet als overbezorgde ouders."
- "Maatschappelijk werk kan alleen verwijzen, maar bij BJz loop je tegen een dikke muur."

Beslissingen

- "We werden goed geholpen door de schoolarts en de kinderpsycholoog. Jammer dat je na vaststelling van wat er aan de hand is doorgestuurd wordt naar de hulpverlenende instanties."
- Er werd geen echte diagnose gesteld, zodat ouders geen PGB aan konden vragen.
- Het zou mogelijk moeten zijn om een second opinion te krijgen.
- Er was seksueel misbruik door de stiefvader, die daarvoor ook veroordeeld is. Toch is de moeder (die met de stiefvader samenwoonde) voogd gebleven en zij houdt slachtofferhulp voor de kinderen tegen tot grote bezorgdheid van de vader.
- "Ik ben alleenstaand en heb zeven chronisch zieke kinderen. Mede hierdoor is opvoeding zwaar en moeilijk en ik wordt niet begrepen. Al mijn aandacht gaat naar de kinderen. Ik drink geen alcohol, rook niet en gebruik geen drugs. De conclusie van jeugdzorg is alle kinderen uit huis plaatsen, terwijl mijn arts van de metabole (het gaat kennelijk om een erfelijke stofwisselingsziekte, mvb) anders zegt. Zo blijven we pingpongen en er is geen hulp."

Indicatiestelling

- Weigering om indicatie te stellen waardoor ouders zelf hulp moeten zoeken en betalen.
- "Waarschijnlijk was er van onze oudste dochter zonder jeugdzorg meer terecht gekomen."
- "Na de tweeënehalf jaar die nodig waren voor het stellen van de diagnose PDD-nos had BJz nog 28! weken nodig om een indicatie voor PGB af te geven. Dat is drie jaar voordat er hulp komt."
- Foute diagnose die het gezin tien jaar achtervolgt. Er worden stickers ADHD geplakt, terwijl het werkelijke probleem een oogafwijking is. Oogartsen gaan hierin mee: "ach, het zal zijn ADHD wel zijn."

Hulpverleningsplan

- Pathologisch liegen, bipolaire stoornis niet herkend; het hulpverleningsplan houdt bij de achttiende verjaardag op, dus het kind glijdt af.
- De ervaringen met Families First worden door verschillende mensen als positief benoemd.
- "Bij het indicatiegesprek met BJz neemt men rustig anderhalf uur de tijd en moet ik alles opnieuw vertellen, terwijl het diagnostisch verslag erbij ligt. In het gespreksverslag wordt dat uitgebreid geciteerd. Dit moet dan weer door iemand van een hoger niveau worden doorgenomen en twee weken later komt het bij ons terecht. Dan kan de hulp pas beginnen."

- Een kind is jarenlang naar tevredenheid behandeld door het RIAGG (GGZ) maar moet nu naar BJz. Die eist een nieuwe verwijzing van de kinderpsychiater, maar het consult wordt niet vergoed! Kun je dat niet betalen, dan kun je ook niet bij BJz terecht. Ook het PGB dreigt daardoor stopgezet te worden.
- Een verhuizing zorgt voor een onderbreking van de noodzakelijke therapie. Het kind is slachtoffer van huiselijk geweld. Vader (ex-man van moeder en pleger van het geweld) is opgenomen, maar moet wel toestemming geven voor therapie. Het complete dossier is overgedragen, waardoor ook de noodzaak van therapie duidelijk is. "Overname na verhuizing moet veel soepeler."

Uitvoering

- Er is veel verloop onder het personeel.
- Anderhalf jaar voogdij en tien casemanagers; 20 dagen BJz en vier verschillende personen. Geen continuïteit en geen dossierkennis.
- "Medewerkers van BJz zijn meer bezig met het ontlopen van conflicten en zich indekken dan met wat ze zouden moeten doen: hulp verlenen in het belang van de kinderen."
- In plaats van begeleiding is het één groot gevecht met het MKD en hebben ouders zelf een diagnose gesteld. Ouders krijgen geen PGB omdat het MKD beweert de zorg te kunnen leveren, wat volgens de ouders niet waar is.
- "BJz is veel te bureaucratisch: veel papierwerk, weinig empathie."
- Medewerkers van BJz verschijnen niet op een rechtzitting. De Raad voor de Kinderbescherming verklaart de zaak afgehandeld en ontnemt daarmee ouders het recht om bezwaar te maken.
- "Ik vind het belachelijk dat een alleenstaande ouder die noodgedwongen 40 uur werkt dan ook nog vrij moet gaan nemen om de voogd te woord te staan; dat na al die jaren de woensdagmiddag, in plaats van aan leuke zaken zoals een sportclub, nog besteed moet worden aan afgedwongen hulpverlening."

Wachttijd

- De wachttijd is lang, maar begeleiding en betrokkenheid maken veel goed.
- Er werd een indicatie afgegeven voor Oosterpoort, maar na een jaar staat het kind nog steeds op de wachtlijst. Bij andere instanties is het niet beter.
- Een verlenging van een PGB aanvragen gaat erg langzaam. Na vier maanden is er nog geen uitsluitel. Het MKD heeft aangegeven dat de kinderen kunnen blijven, maar als het PGB wordt afgewezen, kunnen ouders het MKD niet betalen. BJz stelt zich formeel en afzijdig op.
- "Het onderzoek voor de indicatiestelling duurde twee jaar en vier maanden. Als je vrijwillig naar de GGZ stapt is de nood vaak al erg hoog. Dan word je ook nog gevraagd waarom je niet eerder contact hebt opgenomen."
- "Ze staat op een wachtlijst voor een tienermoederproject in Utrecht. Daar zou eind november plaats zijn, inmiddels half februari. Voor tienermoeders onder de 18 zijn er in Brabant geen begeleidingsprojecten."

Klachtrecht

- "Onze klachten werden grotendeels gegrond verklaard, maar toch kregen we het idee dat de instelling de hand boven het hoofd gehouden werd."

Pleegouders

De grote klacht van pleegouders is dat ze overal buiten gehouden worden. Ze krijgen een of meer vaak moeilijke kinderen toegewezen om voor te zorgen en vervolgens moeten ze dansen naar de pijpen van de instellingen zonder dat er naar hen geluisterd wordt.

Een greep uit de meldingen van 7 pleegouders :

- Er zijn te weinig opvangmogelijkheden, waardoor lange wachttijden ontstaan.
- Er vinden regelmatig verhuizingen plaats, wat veel onduidelijkheid geeft bij kinderen.

- Er is een enorme wisseling van begeleiders (zowel van pleegzorginstelling als BJz).
- De ervaring is dat het belang van het kind niet centraal staat, maar dat van de biologische ouder(s).
- Aan de ene kant heb je een emotionele binding met je pleegkind, om er als ouder voor te kunnen zorgen, maar aan de andere kant moet je als een professional met de instellingen omgaan.
- "Eigenlijk ging het het beste als de instellingen weinig tijd hadden om zich met ons te bemoeien."
- Er zijn te veel verschillende instanties betrokken bij pleegouders en die instanties maken onderling ook nog eens ruzie.
- Er is veel sociale aansturing, algemene opvoedingsondersteuning. Maar als het op pedagogische begeleiding aankomt, nodig als je kind bijvoorbeeld een gedragsstoornis heeft, geven de instanties niet thuis.
- Een pleeggezin heeft vier jaar twee pleegkinderen in huis. Langzaam maar zeker is het oudste kind niet meer te handhaven. De pleegouders hebben steeds alle problemen gemeld aan de gezinsvoogd, maar mogen vervolgens niet aanwezig zijn bij het overleg van het expertiseteam. Besloten wordt beide kinderen uit huis te plaatsen en sindsdien zijn ze aan het zwerven, van gezin naar gezin. "Dat kan toch niet goed zijn."
- Een kind met een verstandelijke beperking en een gedragsstoornis wordt in een pleeggezin geplaatst. De pleegouders worden slecht geïnformeerd over wat er met het kind aan de hand is. Enkele jaren later, als het helemaal misloopt, krijgen ze te horen: dit kind had nooit in een pleeggezin geplaatst mogen worden, maar het had naar een gesloten internaat moeten. Het laatste nieuws is dat het meisje, inmiddels een jonge vrouw, dakloos en waarschijnlijk verslaafd rondzwerft.
- Een pleegkind vertelt op school onsamenhangende verhalen. De school neemt contact op met BJz en de voogd haalt het kind weg meteen weg uit het gezin. Aan de pleegouders wordt niets gevraagd. Deze pleegouders zijn zelf naar de rechter gestapt, die de voogd van zijn functie ontheven heeft. Het kind, dat dit zelf ook graag wilde, is teruggeplaatst bij de pleegouders.
- Pleegouders probeerden van alles te regelen voor hun verstandelijk gehandicapt pleegkind, maar kregen alleen heel af en toe een weekend voor elkaar. Verder is er nooit begeleiding geweest en het is helemaal misgegaan met het kind.

Familie & kennissen

In sommige gevallen gaan familieleden of vrienden mee in het verhaal van (een van) de ouder(s). Wat uit een paar van de telefoongesprekken naar voren kwam, was dat mensen hoopten dat ze bij een kind, dat ze vaak al zijn hele leven kennen, betrokken konden blijven. Ze hadden echter weinig verwachting van de praktijk op dit punt. Zo raakt het kind bij een uithuisplaatsing soms niet alleen zijn ouders kwijt, maar ook zijn grootouders en de rest van de familie. Ook hier heel wat schrijnende verhalen, waarin vooral de machteloosheid een rol speelt. In de meldingen werd het volgende aan de orde gesteld:

- Na tien jaar zijn we nog bezig met advocaten; 'gelegaliseerde zakkenvullerij'.
- Er wordt niet goed geluisterd naar het kind; ouders die mishandelen blijven te lang zeggenschap over hun kind houden.
- "Er moeten betere manieren komen om naar het ware verhaal van het kind te luisteren, thuis of in een pleeggezin."
- Een grootouder heeft tien jaar voor een kleinkind gezorgd; inmiddels is het kind uit huis geplaatst en heeft het steeds weer een andere voogd.
- Grootouders hebben problemen met hun eigen dochter, die een zeer gewelddadige partner heeft. Hun kleinkinderen worden bedreigd. Een van de kleinkinderen is uit het raam gesprongen en daardoor gehandicapt geraakt. Grootouders zouden graag wat voor hun kleinkinderen doen, maar worden nergens in gekend en hebben geen status.
- Neefje van 16 moest een maand wachten op crisisopvang. Na een maand werd hij weer thuisgeplaatst. Hij mocht geen contact meer hebben met zijn andere ouder en diens

familie, omdat die contact met jeugdzorg hadden opgenomen. De familie beschouwt dit als zeer zorgelijk.

- "De gezinsvoogdes ziet de waarde van familie wel in en neemt contact op als naar haar mening ooms en tantes iets kunnen doen."
- "Volgens de Raad voor de Kinderbescherming kunnen grootouders hun kleinkinderen niet opvoeden. Gezinsvoogden die zich niet aan afspraken houden zeker wel? Als je hem nodig hebt, is hij er niet of op vakantie."
- "Kinderen die goed zitten, halen ze weg en kinderen die weg moeten, laten ze zitten."
- Een kind vertelt op school een verhaal van mishandeling. De school gaat ermee naar de ouders, die natuurlijk alles ontkennen. Resultaat is dat mishandeling en bedreiging alleen maar toenemen.
- Naar aanleiding van het bovenstaande wordt opgemerkt dat iedere school moet weten wat te doen bij signalen van mishandeling en verwaarlozing. Iedereen die met kinderen te maken heeft, zou een cursus in gedragswetenschap moeten volgen.
- Vrienden zien dat ouders heel verkeerd bezig zijn. Ze staan onder toezicht, maar daar trekken ze zich niks van aan. Waarom wordt daar niet ingegrepen?

De *Stichting Noodkreet* heeft als doel jongeren en ouders/verzorgers te ondersteunen als zij klachten hebben over de behandeling van hun hulpvraag.

Afdelingen van het *RPCP* (Regionaal Patiënten en Consumenten Platform; zie interview verderop) organiseren vormen van cliëntenparticipatie in opdracht van de provincie.

Hulpverleners

Gereageerd werd door hulpverleners uit verschillende instellingen voor jeugdzorg en door mensen die in de eerstelijnszorg, bijvoorbeeld de thuiszorg, werkzaam zijn.

Algemene opmerkingen:

- Communicatie tussen verschillende instellingen kan stukken beter.
- Met een goede informatievoorziening voorkom je onnodige frustraties.
- De jeugdzorg (zowel BJz als de aanbieders) geeft onvoldoende openheid over werkzaamheden, visie, doelstellingen etc. "De sector is onzichtbaar, niet alleen voor mensen die er niets mee te maken hebben, maar zelfs voor mensen die ermee samenwerken."
- De drempel van de jeugdzorg is te hoog, voor de mensen die het nodig hebben, maar ook voor de mensen die er vanuit hun eigen werk mee te maken hebben.
- Als mensen het gevoel hebben dat ze zich uit moeten leveren aan de hulpverlening is de kans groot dat er een machtsstrijd plaats zal vinden met desastreuze gevolgen voor het kind dat hulp nodig heeft.
- "De sector slaagt er niet in om klanten het gevoel te geven dat ze samen met de hulpverlening een klus geklaard hebben. Klanten zullen dus ook niet als ambassadeur van de sector optreden."
- Er is een zekere mate van willekeur in de indicatiestelling.
- Veel meldingen noemen het feit dat er overal enorme wachtlijsten zijn. Vaak worden deze genoemd als belangrijkste veroorzaker van het negatieve beeld van de jeugdzorg.

Bureau Jeugdzorg, jeugdzorgaanbieders:

- Casemanager afdeling Toegang: Mensen hebben niet de juiste informatie over wat Bureau Jeugdzorg doet en hoe het werkt. Er is vaak een associatie met de Raad voor de Kinderbescherming en het AMK (dat laatste maakt deel uit van BJz, mvb) en met uithuisplaatsing. Dit maakt ouders terughoudend in het zoeken van hulp. Veel duidelijker moet gezegd worden dat er ook vrijwillige hulp is.
- "Wat mij opvalt is dat er over het algemeen veel onduidelijkheid is over wie wat precies moet doen. Als casemanager heb ik de taak te indiceren. Vaak wordt er door de instelling waarvoor ik indiceer nogmaals een gesprek met de ouders gevoerd om te kijken welke hulp ze nu precies nodig hebben."

- Provinciebreed is er een enorm gebrek aan crisisopvangplaatsen. Dit is een gevolg van de wens van de politiek om de hulp veel meer ambulante te maken.
- De hulp wordt tegenwoordig allemaal in 'modules' verdeeld.
- "Ons werk is sinds de nieuwe Wet op de Jeugdzorg tot een bureaucratisch monster geworden. Het is een wonder dat je een kind nog geplaatst krijgt!"
- Een gezinsvoogd van de oude stempel: "Ik had vroeger 40 zaken. Een makkie vergeleken bij nu (de helft). Iedereen heeft het erover dat de caseload omlaag moet. Dat hoeft helemaal niet. De bureaucratie moet een stuk minder worden. De helft van de paperassen is overbodig."
- "Ook is merkbaar dat de administratie een zware druk legt op het hulpverleningsproces. Die administratie beslaat een onevenredig deel van de werktijd."
- De grootste reden om met jeugdzorg te stoppen is de bureaucratie.
- Ouders ervaren dat ze steeds opnieuw dezelfde informatie moeten leveren en dat mede daardoor het proces zo lang duurt.
- Hulpverleners worden soms als onervaren en niet deskundig gezien. Veel van de gezinsvoogden zijn erg jong. De 'oude rotten in het vak' zijn nogal eens afgestompt vanwege de slechte resultaten, die ze wijten aan bureaucratie en afwezigheid van opvang.
- De aard van het werk brengt met zich mee dat veel mensen pas komen als het al (bijna) te laat is.
- "Als er weer eens een Savannah in het nieuws is, moeten er weer protocollen en procedures worden afgesproken, zodat daar zoveel tijd aan besteed wordt dat er dáárdor juist drie nieuwe Savannahs bij komen."
- "Er kan niets af, wordt gezegd, want dit is wat de wet ons vraagt. Als dat werkelijk zo is, dan moet die wet eens goed geëvalueerd worden."
- Financiën spelen een centrale rol en niet de zorg. Er moet een productienorm gehaald worden.
- De overheid is niet bereid de jeugdzorg, die erg noodzakelijk is, van voldoende financiële middelen te voorzien. "Alleen wanneer de actualiteit weer eens de jeugdbescherming op de agenda zet, worden er toezeggingen gedaan, die vervolgens weer ingetrokken worden als de storm voorbij is."
- Beleidsmedewerker jeugdzorg: De rechtbank en de houding van de kinderrechter leveren ook regelmatig ergernis op en voeden de bureaucratie. Er zijn rechters die niet weten wat ze willen: een groot rapport, een klein rapport, protocollen, nog meer informatiemateriaal. En dan nog volgen er soms uitspraken alsof al dat werk geen enkele invloed heeft. Het hoeft geen verwondering te wekken dat de manier waarop er soms met mensen wordt omgegaan tijdens rechtszittingen tot negatieve reacties leidt.
- Van de 100 kinderen kunnen er maar 40 geplaatst worden. Wettelijk moeten kinderen binnen 13 weken geplaatst worden. "Ik zou willen dat er ouders waren die een proefproces aan willen spannen."
- De meeste scholen weten niet wat BJz doet; mensen worden vaak onterecht doorverwezen.
- Bij Bureau Jeugdzorg begint het. Daar moet kennis en materiaal aanwezig zijn van alle doorverwijsmogelijkheden.
- Medewerker crisisopvang: Er is een absoluut gebrek aan doorstroming van kinderen die daar geplaatst worden. Kinderen moeten maanden (soms tot een jaar) op de crisisgroep verblijven, terwijl een crisisplaatsing vier of ten hoogste zes weken mag duren.
- Er wordt steeds meer bezuinigd op longstaygroepen, maar de vraag blijft bestaan, omdat er altijd kinderen zullen zijn die om diverse redenen nooit meer thuis kunnen wonen.

Tijdens een lezing merkte een kinderpsychiater op dat instellingen over de hele linie moeten professionaliseren en veel beter samenwerken. Verder zou er veel minder gejuridiseerd moeten worden: behandelen in plaats van straffen, want het laatste helpt niet als het eerste er niet bij is.

Eerstelijnszorg, thuiszorg, maatschappelijke instellingen:

- Thuisbegeleider van kinderen met autistische stoornis: Een indicatiestelling voor het PGB blijft maanden uit, dus mogen ouders in de tussentijd geen hulp afnemen, vooral als BJZ ook nog vergeet een tijdelijke indicatie af te geven.
- Thuishulp: De indicatiestelling duurt te lang en het PGB wordt met tweederde gekort. Dit betekent dat noodzakelijke hulp moet worden afgezegd en een beroepsprocedure met een dure advocaat moet worden gestart.
- Bureau Jeugdzorg zegt zaken toe die het niet waarmaakt.
- Maatschappelijke organisatie: Een inventarisering met betrekking tot de problematiek van de loverboys, met schokkende uitkomsten, wordt door politie en OM gewoon opzij geschoven.
- Vrijwillige begeleider: ze laten het grootste deel van het werk over aan de vrijwilligers, maar ze geven geen gehoor als ze eens iets moeten doen dat alleen de gezinsvoogd kan.
- Kinder Recherche Bureau: Bij sommige stichtingen willen ze een OTS na anderhalf jaar het liefst meteen omzetten in een voogdijsmaatregel. Daar krijgen ze meer geld voor. Om zoiets met hulp van de kinderrechtster te voorkomen, moet er weer een dure advocaat worden ingehuurd.
- Hulpverlener MEE: Wachttijden voor indicaties zijn onverantwoord lang, waardoor een kind niet de juiste zorg krijgt. Er is ook geen uitzicht op wanneer dit wel gebeurt.
- Een wijkverpleegkundige voelt zich geen serieuze samenwerkingspartner. Dingen worden dubbel gedaan en niet afgestemd.
- Medewerker thuiszorg: Ouders met een verstandelijke beperking hebben zes kinderen. Ze willen niet naar Bureau Jeugdzorg, want ze zijn bang dat de kinderen hen worden afgenomen. Thuiszorg wil namens ouders in gesprek met BJZ, maar dat wordt afgewezen. Dus gaan ze in direct overleg met het Medisch Kinder Dagverblijf en staat BJZ buiten spel.
- Thuiszorg: Melding van ernstige verwaarlozing gedaan bij BJZ; er wordt niets gedaan. Tweede melding bij de Raad voor de Kinderbescherming leidt wel tot resultaat, maar met een wachttijd van meer dan een half jaar. "Ik voel me in de steek gelaten."
- Psychosociaal werker: "Voor cliënt van 17 crisisopvang gevraagd. Moeizaam proces dat uiteindelijk resulteerde in opvang in een internaat. Al na een paar dagen werd de cliënt weer weggestuurd, omdat hij drie keer de huisregels overtreden had. Bureau Jeugdzorg zette hem 'op de stoep' omdat het vijf uur was, einde werktijd, en er geen andere opvang mogelijk was. Bij verzoek om verlenging van het PGB, na drie maanden wachttijd, gaf de gedragswetenschapper van BJZ aan dat de problemen te groot waren voor één persoon (zijnde de psychosociaal werker) en dat BJZ het overnam. Mijn ex-cliënt heeft niets meer vernomen van BJZ. Hij had graag onder mijn begeleiding verder willen werken aan zichzelf en zijn mogelijkheden voor de toekomst. Hoewel ik overtuigd ben van de goede bedoelingen, ervaar ik dat BJZ weinig realistisch/praktisch werkt en te weinig overlegt. Er wordt teveel van achter het bureau gewerkt."
- Gehandicaptenzorg: "Als medewerker in de gehandicaptenzorg, met name licht verstandelijk gehandicapten onder de 18 jaar, zie ik vaker dat de kinderen uit de gezinnen die bij jeugdzorg bekend zijn, worden begeleid door goede, hardwerkende voogden. Vaak zijn die zelf echter te jong en hebben voor dat schrale loon teveel gezinnen/casussen en teveel verantwoordelijkheid als ze gezinsvoogd zijn voor complexe gezinnen. Aan alleen gemotiveerde mensen heb je niets. De complexe problematiek vereist minimaal een HBO-opleiding met systeemgerichte inhoud en regelmatige bijscholing in de omgang met multi-probleemgezinnen."
- Gehandicaptenzorg: Enige kennis van ziektebeelden als ADHD, autisme, borderlinestoornis, de gevolgen van alcohol- en drugsverslaving en psychiatrische aandoeningen is veelal afwezig bij de gezinsvoogd. Daardoor kunnen ouders de vaak jonge en onervaren gezinsvoogden gemakkelijk om de tuin leiden. Meer (bij)scholing is dus een eis.

- Thuiszorg: Melding bij AMK over zeer zorgelijke situatie leidt tot wachttijd van een half jaar. Daarna moet een nieuwe melding gedaan worden bij de Raad voor de Kinderbescherming, omdat het kind niet voor vrijwillige hulp in aanmerking zou komen. Volgens de Raad moest echter eerst een zorgmelding gedaan worden bij BJz. Dit zou door de politie gedaan worden in verband met huiselijk geweld. Vervolgens meldt BJz dat ze niet voldoende hebben om in actie te komen. Na bijna een jaar wordt aan de thuiszorg gevraagd om alsnog een melding bij BJz te doen. Al die tijd is er geen enkele actie of hulpverlening of wat dan ook voor het gezin geweest.
- "In de jeugdzorg wordt een probleem snel gepathologiseerd. Er lopen veel normale kinderen rond met hele zware diagnoses, alleen maar omdat dit noodzakelijk is om geld te krijgen voor een behandeling. In feite is dit een ziekmakend systeem en het zal de maatschappij veel geld kosten."
- Veel kinderen vallen tussen de wal en het schip. Dat kost de samenleving uiteindelijk nog meer geld.
- Gespecialiseerde gezinsverzorgster: Een gezin met vijf kinderen vertrekt naar elders als de jeugdzorg te dichtbij komt. Noodzakelijk ingrijpen blijft achterwege. Thuiszorg achterhaalt het nieuwe adres van het gezin en waarschuwt de huisarts ter plaatse. Deze vindt echter geen gehoor bij Bureau Jeugdzorg. "Je voelt je dan zo machteloos; je ziet dat het misgaat en je kunt helemaal niets doen."
- Een gespecialiseerde gezinsverzorgster komt bijna dagelijks in een gezin en probeert de moeder te helpen om beter voor haar kinderen te leren zorgen. "Als de bobo's van de jeugdhulpverlening dan binnenkomen, de psychologen, gedragswetenschappers, gezinsvoogden en noem maar op, doen ze net alsof mijn werk geen enkele betekenis heeft. In mijn ervaringen en bevindingen zijn ze niet geïnteresseerd. Voor hen ben ik geen hulpverlener, maar gewoon een stuk van het meubilair."

Klachten over jeugdzorg kunnen neergelegd worden bij de Cliëntenvertrouwenspersoon Jeugdzorg Noord-Brabant.

Overige meldingen

Enkele meldingen passen niet in de bovenbeschreven categorieën. Leerkrachten zijn bijvoorbeeld geen hulpverleners, maar hebben natuurlijk wel veel met kinderen te maken.

- Leerkracht: Leerling met zwaar autisme blijft in regulier onderwijs omdat er geen plaats is in het speciaal onderwijs.
- Leerkracht speciaal onderwijs: De klassen (13 kinderen) zijn vanwege de vele en zware problematiek te groot en te divers samengesteld. Kinderen met ADHD, autisme, psychiatrische en allerlei andere stoornissen zitten door elkaar, terwijl elk van die stoornissen om een aparte aanpak vraagt. Bijscholing of scholing over een bepaalde problematiek gaat op vrijwillige basis en veel leerkrachten kunnen het niet meer opbrengen. Als er al leerkrachten tussen zitten die zich hebben gespecialiseerd in bijvoorbeeld borderlinestoornis, dan wordt van hun speciale kennis geen gebruik gemaakt, want de klassen worden niet anders georganiseerd.
- Onvoldoende communicatie tussen bijvoorbeeld school, maatschappelijk werk en jeugdzorg.
- "Als leerkracht kan ik me niet altijd vinden in de conclusies van jeugdzorg. Ik heb dan weinig kans om dit duidelijk te maken: er wordt mij niets gevraagd, terwijl ik het kind wel zes uur per dag onder mijn hoede heb. Meestal zijn er overigens wel formulieren in te vullen."
- In sommige gemeentes wordt de pleegzorgvergoeding -gewoon een onkostenvergoeding die pleegouders beslist nodig hebben voor het onderhoud van hun pleegkind- bij het inkomen geteld, zodat pleegouders geen beroep kunnen doen op de voorzieningen voor minima (bijvoorbeeld bijzondere bijstand) in hun gemeente.

- Kinder Recherche Bureau: De macht van de ambtenaren bij het beoordelen van initiatieven die genomen worden om de nood wat te verlichten is ongehoord groot. Sommige schrikken er ook niet voor terug om mensen zwart te maken.
- Medewerker vluchtelingenwerk: vluchtelingenkinderen (en hun ouders ook) hebben vaak zeer traumatische ervaringen achter de rug, waardoor hun ontwikkeling bedreigd wordt. Bovendien leven ze regelmatig in onzekerheid over hun verblijf. Gezondheidszorg, de broodnodige psychologische hulp, het is allemaal wegbezuinigd. Nidos, de voogdij-instelling die er speciaal is voor vluchtelingenkinderen, is lang niet altijd bereikbaar. Omdat alles zo verschrikkelijk lang blijft liggen, bestaat de neiging om er maar niet meer aan de bel te trekken. Er gebeurt toch niets. Een melding bij het AMK leidt er soms toe dat de medewerker met naam en toenaam wordt genoemd tegenover de ouders, die dan op kantoor verhaal komen halen. Bureau Jeugdzorg voelt zich niet verantwoordelijk en heeft vanwege de overwegend autochtone medewerkers ook weinig zicht op de specifieke problemen van vluchtelingen die van over de hele wereld komen, allemaal uit gebieden waar het niet goed toeven is. de Raad voor de Kinderbescherming stelt geen onderzoek in. Er is immers een speciale instelling voor vluchtelingenkinderen. Ook papieren van de gemeente blijven vaak veel te lang liggen. Die worden bijtijds ingeleverd en verdwijnen vervolgens voor een half jaar, driekwart jaar in een la, met alle gevolgen van dien. Je ziet zo'n kind en zo'n gezin dan langzaam maar zeker de afgrond inglijden. Meisjes, en dan vooral meisjes met een moslimachtergrond, zijn heel erg kwetsbaar. Dit alles is wel heel erg in tegenspraak met het Verdrag voor de Rechten van het Kind.

Aanbevelingen uit de meldingen

Een aantal melders heeft zich het hoofd gebroken over hoe een en ander beter kan.

Onderstaande ideeën zijn het resultaat:

- Zet bij consultatiebureaus outreachende, relationeel vaardige maatschappelijk werkenden of orthopedagogen neer, die alle ouders en kinderen zien en een band opbouwen tussen gezin en consultatiebureau. Afleggen van huisbezoeken, video-hometraining als het nodig is, bereikbaarheid voor het stellen van vragen, dat zou pas kostenbesparend werken op de langere termijn, zowel in geld als in leed.
- De jeugdzorg moet meer outreachend werken door bijvoorbeeld een vast onderdeel uit te maken van onderwijsvoorzieningen.
- Niet alles vast willen leggen in protocollen, maar beter luisteren naar de jongeren.
- Onderzoek de zaak altijd heel nauwkeurig, ongeacht wie de melding doet.
- Zorg voor veel meer (crisis)opvangplaatsen, zowel in de pleegzorg als in de residentiële opvang.
- "Mijn idee: ouders het boek 'Kinderen opvoeden en vrede in het huis houden' laten lezen."
- Een manier om iets aan de bureaucratie te doen: laat BJz bij de intake beter omgaan met de mogelijkheden van de computer. Neem meer tijd voor een gesprek en voer de gegevens meteen in, als alles nog vers in je geheugen zit. Uitprinten en afstemmen met jongeren/ouders, 'voor gezien' laten ondertekenen (een goed dossier is van belang als er eventueel problemen ontstaan) en mee naar huis geven, zodat iedereen duidelijk weet wat er gaat gebeuren.
- "Er moet een speciale minister komen voor de gezondheid van het kind, zodat daar geld voor vrijgemaakt wordt en de cijfers van het aantal dode en half levende kinderen daadwerkelijk minder worden."
- Meer mogelijkheden in de eerstelijnszorg. "Huur een gebouw, zet er tien hulpverleners neer, een secretaresse en een manager en laat deze mensen de hele dag door behandelingen uitvoeren. Op deze manier kun je snel en goedkoop de meeste problemen oplossen. Voor de echte probleemgezinnen blijft dan meer tijd en geld over om ze echt intensief te begeleiden. Deze eerstelijnszorg zou dan wel vergoed moeten worden via de basisverzekering."

- Voeling houden met de doelgroep en met intermediairs als jeugdopbouwwerkers. Goede contacten op alle niveaus in de samenleving kunnen de samenwerkingsbereidheid en effectiviteit van de hulpverlening bevorderen.
- Zet meer ervaringsdeskundigen in de klachtencommissie.
- “Aanbeveling: doe een veel betere screening van personeel, dat veel beter naar de mensen kan luisteren en niet alleen hun eigen plan trekt.”
- Het werkproces moet gescreend worden op overbodige handelingen, bureaucratie en ondoelmatigheid.
- “Bureau Jeugdzorg moet zich harder opstellen en verbeteringen bij wijze van spreken afdwingen.”
- “Het zou goed zijn als de sector heldere keuzen zou maken en duidelijke grenzen zou stellen, zodat voor alle partijen duidelijk zou worden wat tot het terrein van de sector behoort en wat niet.”
- Het wegwerken van wachtlijsten is de belangrijkste prioriteit. Hiervoor moeten alle geledingen de rijen sluiten.
- De bejegening van kinderen/jongeren en ouders moet voortdurend aandacht hebben. Slechte gewoonten, bijvoorbeeld niet goed luisteren, sluipen er te gemakkelijk in hebben een negatieve invloed op het resultaat van de hulpverlening.
- “Mensen die je niet kunt vinden, kun je ook niet helpen. Er moet dus heel fijnmazig gezocht worden (bijvoorbeeld scholen, bioscopen, cafés, winkelcentra etc.), veel voorlichting gegeven worden en veel attentiemateriaal voorhanden zijn. Alle samenwerkingspartners moeten goed op de hoogte zijn van taakstelling en aanpak van de jeugdhulpverlening. Mensen die door een verwijzer juist geïnformeerd worden, zullen minder onnodige problemen ervaren in het hulpverleningsproces.”
- “Het lijkt me goed als er onder regie van de provincie een ‘coördinatiepunt innovatie en ontwikkeling’ komt. Dit bundelt en verspreidt nieuwe initiatieven, informeert ieder die het aangaat, maakt een vertaalslag van ontwikkeling naar implementatie en bewaakt implementatietrajecten.”

INTERVIEWS

Teamleider jeugdbescherming

Als jeugdbeschermer heb je de taak om leiding te geven aan noodzakelijke veranderingen in het leven van een kind om eventuele bedreigingen in zijn ontwikkeling weg te kunnen nemen. Het zoeken naar krachten binnen het netwerk van kinderen en hun ouders, het inschakelen van hulp en ondersteuning om zo een veilige leefomgeving te kunnen realiseren, is voor mij een uitdaging.

Binnen de jeugdbescherming moeten we kinderen centraal stellen en eerlijk en oprecht met hen, hun ouders en de andere jeugdbeschermers communiceren. Als je dat goed doet, krijg je in mijn ogen een win-win situatie.

Er is echter een aantal problemen dat de uitvoering van de jeugdbescherming ernstig belemmert. Om leiding te kunnen geven aan de bovengenoemde veranderingen is een jeugdbeschermer nodig die meer tijd vrij kan maken dan één huisbezoek per zes of acht weken. De caseload, 23 kinderen per jeugdbeschermer, is erg hoog. Bij 23 kinderen horen vaak gescheiden ouders (dus mogelijk 46 contacten), scholen (dus 23 contacten) en betrokken familieleden (zeg ongeveer één persoon per kind). Dan zijn er in veel gezinnen ook andere hulpverleners actief (laten we zeggen één hulpverlener per gezin). Grof geschat betekent dit dat een jeugdbeschermer mogelijk 116 contacten moet onderhouden.

Elk contact moet bovendien geregistreerd worden in het digitale dossier. Elke verandering in het gezin gaat gepaard met het invullen van formulieren en aanvragen. De hoge caseload in combinatie met de huidige overbureaucratisering gaat ten koste van de snelheid waarmee een (meestal bedreigende) situatie voor het kind veranderd kan worden.

Leiding geven aan verandering betekent vaak het doorbreken van hardnekkige patronen. De pilot met de Deltamethodiek geeft hier een duidelijke richting aan. De caseload gaat naar een acceptabel peil, zodat jeugdbeschermers in staat zijn tweewekelijks in gesprek te gaan met kinderen en/of hun ouders. Daarnaast geeft Delta ook een inhoudelijke methodiekverbetering. De jeugdbeschermers worden opnieuw geschoold in communicatie (bijvoorbeeld woordkeuze en dialooggestuurd werken) en positionering.

De kinderen, ouders en jeugdbeschermers die hebben deelgenomen aan de pilot met de Deltamethode zijn erg enthousiast over deze werkwijze en de resultaten ervan. Cijfers uit het cliënttevredenheidsonderzoek ondersteunen dit ook. Er is echter geen geld (wel beloofd door Den Haag) om de Deltamethode landelijk te implementeren.

Het volgende knelpunt wordt gevormd door de wachtlijsten. Als kinderen en ouders samen met de jeugdbeschermer hebben geconstateerd dat er extra hulp nodig is, volgt vaak een lange periode van wachten. Wachtlijsten bij de zorgaanbieders zijn een groot probleem. Het proces in het gezin stagneert (of escaleert!) en er rest niets anders dan pappen en nathouden.

Elk kind dat hulp nodig heeft, moet in mijn ogen zo snel mogelijk, maar zeker binnen twee maanden, geholpen worden. De zorgaanbieders moeten ervoor zorgen dat de hulp ook daadwerkelijk geboden wordt. Ik heb daar te weinig zicht op om te kunnen zeggen of zij over onvoldoende middelen beschikken of dat zij de beschikbare middelen onvoldoende benutten.

Het laatste knelpunt is dat het aantal kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel in 2005 weer is toegenomen. Het aantal jeugdbeschermers wordt echter niet aan de grotere vraag aangepast, want de norm is vastgesteld op de peildatum oktober 2004. Ook de jeugdbescherming heeft dus niet kunnen voorkomen dat er een wachtlijst ontstond in 2005. Dit is onacceptabel in mijn ogen. Kinderen van wie geconstateerd is dat zij bedreigd worden in hun ontwikkeling kunnen niet op een wachtlijst terecht komen. Dit schaadt het recht op bescherming. Ook in 2006 zal de jeugdbescherming de groei van het aantal maatregelen niet kunnen verwerken. Om een wachtlijst te voorkomen moet in ieder geval de gehanteerde normering bijgesteld worden.

Beleidsmedewerker van een zorgaanbieder

Jeugdzorg moet geïntegreerd en in breder verband worden opgepakt. Een stichting jeugd en gezin in een gemeente zou een goed speerpunt kunnen zijn. De jeugdzorg is nu te geïsoleerd, daar mag je niet aankomen van de deskundigen. Bijvoorbeeld het onderwijs zou mee moeten doen in het hele pakket en er moet veel beter worden samengewerkt.

Het gemeentelijk niveau is veel kleinschaliger en kan beter op maat werken. Een coördinatiepunt vanuit de gemeente is een goed idee. Je hebt mensen nodig die goed thuis zijn in de jeugdzorg en in de gemeente. De link naar instanties en de toegang kan aan hen worden overgedragen.

- Jeugdzorg moet daar zijn waar jeugdzorg nodig is, zo kleinschalig mogelijk. Een bureau jeugd en gezin moet regionaal georganiseerd worden en daar moeten de aanmeldingen plaatsvinden.
- De opnemende voorzieningen moeten geïntegreerd zijn in de maatschappij.
- Er moet meer bekendheid zijn met de jeugdzorg.
- Inhoudelijke ideeën dienen ontwikkeld te worden.
- De jeugd moet altijd centraal staan.
- Je hebt misschien wel een ander soort hulpverleners nodig, in ieder geval moeten ze beter geschoold worden. Daar moet in geïnvesteerd worden.
- Over de hele linie moet de toegang verbeterd worden.

De inhoud van het werk komt nu niet goed uit de verf, de durf van de instellingen laat te wensen over en vooral de machtsstrijd tussen BJz en opnemende voorzieningen geeft veel problemen.

In een bureau jeugd en gezin zouden veel meer organisaties samen een indicatie kunnen stellen. De mogelijkheid van een persoonsgebonden budget zou in beeld kunnen komen. Vanuit de begeleiding door jeugd en gezin zou goede zorg ingekocht moeten kunnen worden. De indicatiestelling op zich zal moeten liggen bij de opnemende voorziening, die zich nooit slaafs zal confirmeren. Je laat het aan hen over en ze moeten met goede zorgproducten komen. Organisaties moeten professionaliseren en investeren in de deskundigheid van hulpverleners over de hele linie.

We moeten dus meer naar een totale integratie in de stad. Dit kan per stad verschillend zijn. Jeugdzorg moet geïntegreerd worden in onderwijs, cultuur etc. Het moet zo kleinschalig mogelijk georganiseerd worden. Dat kan ook via BJz, maar het moet veel meer integraal. Je moet het een kans geven, maar de provincie moet wel de richting aangeven. Een goed voorbeeld van wat werkt is het zwerfjongerenproject in Breda.

Het allerbelangrijkste is zorgen voor voldoende crisisplaatsen. Bij crisis moet er onmiddellijk ingegrepen kunnen worden en dan moet er ook tijdelijke opvang mogelijk zijn bij de opnemende voorzieningen. Haal de schakel van BJz weg en werk direct met de opnemende voorzieningen. Kleinschaligheid maakt BJz overbodig.

Twee pleegouders

Het pleegkind van de een is tien jaar oud, vanaf drie maanden bij hen en hij heeft al tien verschillende voogden gehad. Het kind blijkt een Foetaal Alcohol Syndroom (FAS) te hebben. Dit werd pas onlangs vastgesteld, na lang aandringen van de pleegouders dat er wel degelijk iets aan de hand was, terwijl bij zijn geboorte al duidelijk was dat zijn biologische moeder in ieder geval drugsverslaafd was. Het kind heeft bovendien een hechtingsstoornis. Hij gaat alleen 's ochtends naar school, omdat de extra begeleiding in een speciaal, gestructureerd klasje is opgeheven. Dat mag wel niet volgens de leerplichtwet, maar de pleegmoeder stelt heel nadrukkelijk dat het belang van het kind vóór gaat: een hele dag in een gewone klas redt hij gewoon niet. De school werkt niet echt mee (kan dat misschien ook niet). En helaas ontbreekt de aansluiting met jeugdzorg.

Pleegkinderen worden bij pleegouders geplaatst via een pleegzorginstelling, die ook de voogdij over de kinderen heeft. Steeds vaker hebben zorgaanbieders als Oosterpoort en Compaan ook een 'tak pleegzorg'. Verder is er de William Schrikker Stichting voor mensen, ouders en kinderen, met een verstandelijke beperking. Pleegouders hebben dus te maken met de pleegzorgbegeleider uit de instelling én met de (gezins)voogd van de afdeling jeugdbescherming van BJz. De een wijst graag naar de ander en als pleegouder kom je regelmatig klem te zitten tussen die twee. Dat is de ervaring van beide pleegouders. Wat vooral ontbreekt is de bereidheid om pleegouders serieus te nemen. Veel luistervaardigheid hebben ze ook niet bij de instellingen. Een pleegouder merkt op dat ze zich een speciale gesprekstechniek heeft aangeleerd om te praten met de stichting, eigenlijk te belachelijk voor woorden. Het zou een hele opluchting zijn als de pleegzorginstelling er tussen uit kon of zich beperkt tot het zoeken van gezinnen.

Pleegouders hebben gewoonlijk geen algemene opvoedingsondersteuning nodig (ze hebben immers vaak zelf al met succes eigen kinderen grootgebracht), maar gespecialiseerde ondersteuning van mensen die iets weten over de specifieke handicaps van hun pleegkinderen. FAS of dyslexie kun je niet genezen, niet met opvoeding en niet met medicijnen. Maar kinderen die het hebben, hebben wel een speciale aanpak en soms

speciale medicijnen nodig om met hun handicap om te gaan. Een instelling als Stichting MEE (voor mensen met een handicap) kan deze ondersteuning veel beter leveren, omdat die een specifiek antwoord op een specifieke hulpvraag heeft. Een aanpak als Davis Counseling kan uitstekend werken voor sommige dyslectische kinderen, maar dat is duur, niet 'erkend' en er staat dus geen enkele vergoeding tegenover.

Pleegouders worden zeker niet gezien als de mede-hulpverleners die ze in wezen wel zijn. Ze hebben weinig te vertellen, met name omdat ze meestal niet de voogdij hebben. Een aantal zaken die ouders gewoonlijk zelf voor hun kinderen organiseren, moet geregeld worden door een gezinsvoogd die al veel te veel werk heeft. Als pleegouder zie je dingen die een gezinsvoogd niet kán zien, omdat hij of zij maar één keer in de zoveel weken komt opdagen. Een pleegkind heeft bijvoorbeeld gedragsregulerende medicatie nodig, maar de huisarts heeft daar over het algemeen te weinig verstand van. Als ouder kun je dan zelf de nodige stappen nemen; als pleegouder kun je niets. Met alle gevolgen van dien voor het kind. Als ouders kun je bijvoorbeeld via de vrijwillige toegang van Bureau Jeugdzorg specifieke hulp zoeken voor je kind, maar voor pleegouders staat die weg niet open, omdat de gezinsvoogd dat zou moeten doen. Zoek het maar uit. De moeizame weg naar een betere school waar haar pleegkind meer tot zijn recht zou komen, heeft een van de pleegouders bijvoorbeeld zelf moeten doorlopen (en betalen).

Behalve dat hun inbreng weinig serieus genomen wordt, hebben pleegouders nog een ander probleem: hun belangen als gezin worden niet gezien. Zo wordt er bij het regelen van familiebezoekjes of contacten met biologische ouders door de gezinsvoogd vaak geen enkele rekening gehouden met het pleeggezin. Als de voogd zonder overleg een begeleid bezoekje aan de biologische moeder plant, moet het gezin maar in de startblokken staan. Dochter jarig? familie-uitje gepland? Pech gehad. Op de vraag of de voogdij na tien, twaalf jaar niet overgedragen kan worden aan het pleeggezin komt als antwoord: "Dat kun je de moeder niet aandoen". Kennelijk gaat men ervan uit dat een kind na al die tijd toch nog 'naar huis' zou kunnen, terwijl er in de situatie helemaal niets veranderd is. En dan durven ze nog te beweren dat het belang van het kind centraal staat.

Een van de pleegouders heeft overigens nog een ander soort ervaring. Zij zocht naar aanleiding van de crisisplaatsing van een kind in haar gezin zelf contact met de biologische vader van het kind, die al een tijd uit beeld was. Deze man had zijn leven ondertussen goed op orde en was bereid om voor zijn kind te zorgen. De jeugdbescherming hoefde het alleen maar te regelen en heeft dat gelukkig ook gedaan.

Want dat een pleegouder lang niet altijd gehoor krijgt, heeft ze ook meegemaakt. Bij een crisisplaatsing had ze aangegeven dat er een vermoeden van incest was. Daar is niet naar geluisterd. Het kind (vijf jaar oud) werd ondanks haar protest met kerst een hele dag onbegeleid naar huis gestuurd. Bij terugkeer leidde ze uit allerlei signalen af dat het kind weer misbruikt was. Zij heeft echter geen actie ondernomen, omdat ze immers bij jeugdzorg geen gehoor vond voor haar eerder geuite zorgen. Dit werd haar later weer verweten. Inmiddels is het kind weer ergens anders geplaatst; het is een soort gedwongen nomade geworden. Of dat zo goed is?

Ex-patiënte jeugdpsychiatrie

Eigenlijk ben ik in de jeugdpsychiatrie terecht gekomen door een samenloop van omstandigheden. Achter mijn zelfverwonding zat helemaal geen doodswens en zeker geen bewuste. Ik wil niet beweren dat ik geen problemen had. Achteraf gezien had ik een groter dan doorsnee probleem met mijn beginnende puberteit en met seksualiteit. In verband met mijn afwijkende studiekeuze was ik ook al mijn vriendinnen kwijtgeraakt. Verder speelde volgens mij ook mee dat ik altijd verschrikkelijk nieuwsgierig geweest ben, op zoek naar nieuwe ervaringen. En meisjes van 13... je weet wel: er net tussenin.

Ik werd meteen uit huis geplaatst, eerst op een volwassenenafdeling, later in een inrichting voor jeugdpsychiatrie en ik mocht drie maanden mijn ouders niet zien. En zij mij dus ook niet. Mijn ouders zijn gescheiden. Mijn vader, met wie ik een heel fijn contact had en heb, was zelf psychisch niet zo sterk, dus die ging daar onderdoor. De houding van mijn moeder was er een van: ach, die mensen hebben er voor doorgeleerd, dus daar kan ik het rustig aan overlaten. Het was wel gemakkelijk ook, dan ben je zelf van de verantwoordelijkheid af. Dat leverde mij een heel diep gevoel op van in de steek gelaten zijn.

Vanaf de eerste avond werd ik gesepareerd, 'voor mijn eigen veiligheid'. Mijn psychiater was volgens mij zelf gestoord. Hij stelde zich heel vijandig op. Op een gegeven moment zei hij heel dreigend: "O, jij wilt automutileren. In de tweede wereldoorlog wisten ze daar wel raad mee. Dan werd je overgeleverd aan de staat." Ik ben ondanks hem beter geworden, zeker niet dankzij hem.

Iemand vastbinden in een afgesloten separeerruimte is trouwens verboden. Ze mogen je zeker niet vastgebonden alleen achterlaten. Dat staat geloof ik zelfs in de wet. Ook vastgebonden kun je jezelf heel wat aandoen. Maar ze gingen gewoon weg en soms zetten ze ook de bel nog uit en reageerden helemaal niet op je noodkreten. Ik heb daar wel een beetje claustrofobie aan over gehouden en ga echt niet in een ruimte zonder nooduitgang.

Ik kan ook geen enkel zinnig motief bedenken voor al dat gesepareer. Als behandeling helpt het niet. Ik werd in ieder geval gillend gek in die afgesloten, kale ruimte, waar je overgeleverd bent aan je eigen rondtollende gedachten en je eigen onmacht, omdat er letterlijk niets is dat je daarvan af kan leiden. 'Prikkelarm' noemen ze dat, maar de prikkels zitten vooral in je hoofd, niet in je omgeving. Wat dat betreft helpt naar buiten gaan, de natuur in, desnoods tegen bomen praten, veel beter om rustig te worden.

Als straf zou je zo'n isoleercel niet in mogen zetten. De kinderen in een gesloten inrichting zijn ziek. Ze hebben niets misdaan waarvoor ze gestraft zouden moeten worden met eenzame opsluiting. Dat doe je de ergste misdadigers nog niet aan.

Het echte probleem is dat er niet genoeg personeel is om de kinderen die in de inrichting geplaatst zijn op een behoorlijke manier op te vangen. De 'economisering' van de zorg leidt er volgens mij toe dat vooral gekeken wordt hoe er zo efficiënt mogelijk gewerkt kan worden -voor de portemonnee van de 'ondernemer' ofwel de stichting waar de inrichting onder valt. En dan komt een isoleercel in beeld als middel om even niet om hoeven te kijken naar de wat lastigere patiënten.

In de psychiatrie krijg je vooral 'harde' aandacht. Ze vroegen nooit eens waaróm je iets deed, zoals ze dat in een gewoon ziekenhuis wel deden. Je wordt consequent niet gehoord. Er wordt meteen gezegd dat je je aanstelt of gewoon om aandacht zeurt. Maar het moet toch zo langzamerhand wel bekend zijn dat positieve aandacht nódig is voor de ontwikkeling van een kind.

Zelfs als er lichamelijk echt iets fout zit, geloven ze dat niet... totdat weken later de röntgenfoto's aantonen dat er wel degelijk een bot gescheurd is. De afdeling waar ik zat is trouwens om deze reden inmiddels wel opgeheven.

In de tweede kliniek waar ik kwam, keken ze gelukkig meer naar wat ik wel kon en veel minder naar wat ik niet kon. Ik ging daar bijvoorbeeld soms samen met een begeleidster naar de film, een op een. Niemand ziet dan dat je 'gek' bent. Je vergeet in de inrichting wel eens dat je er net zo goed recht op hebt om als gewoon mens behandeld te worden.

Na het opsluiten vond ik trouwens het lichamelijk onderzoek het allerergste. Dat ze zomaar in je mogen voelen, koud, respectloos, liefdeloos. Als ouders op zo'n manier aan hun dochter zouden zitten, zouden ze terecht aangeklaagd kunnen worden voor kindermishandeling. Maar in de inrichting mag het allemaal wel, zogenaamd voor je eigen bestwil. Ze laten je alle (zelf)vertrouwen verliezen, dringen je in een hoek en dan zeggen ze dat jij niet behandelbaar bent.

Er kan en moet nog heel wat verbeterd worden in de jeugdpsychiatrie. Te beginnen met meer personeel dat in staat is om respect en warmte te geven en daardoor kinderen daadwerkelijk kan helpen beter te worden.

Twee medewerkers van een Regionaal Patiënten en Consumenten Platform

Bij de verschillende vestigingen van het Regionaal Patiënten en Consumenten Platform (RPCP) is de opdracht neergelegd om te werken aan cliëntenparticipatie in de jeugdzorg. De taak van een RPCP is het ondersteunen van groepen mensen bij het vertegenwoordigen van hun belangen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om mensen in verpleging, verzorging of geestelijke gezondheidszorg, mensen met een verstandelijke handicap en sinds 2005 dus ook de jeugdzorg. Het is een wettelijke taak voor de provincie om jongeren, ouders, pleegouders of verzorgers de gelegenheid te geven om mee te denken over de ontwikkeling van het jeugdzorgbeleid. Daarvoor wordt een *participatiewerkplaats* opgezet, een plek waar jongeren en ouders/pleegouders met elkaar onderwerpen aan kunnen pakken en onder de aandacht brengen. We denken bijvoorbeeld aan thema's als recht op jeugdzorg, zorg na je 18^e, wachtlijsten....

Tot zover het verhaal zoals het zou moeten worden. De werkelijkheid is echter heel wat weerbarstiger volgens de mensen die deze job op zich genomen hebben. Zij hebben zelf in het verleden veel ervaring opgedaan in de directe hulpverlening. Om te beginnen is de jeugdzorg een hele lastige problematiek, vooral ook omdat er bijna altijd iets van een schuldgevoel bij komt kijken. Soms wordt het aangepreut, maar vaak hoeft dat niet eens. Dan voelen mensen zichzelf al ontoereikend, omdat ze hun kinderen niet aan kunnen of niet kunnen helpen. Jeugdzorg nodig hebben is heel vervelend. Je kunt beter een been breken. Als dat over is, kun je het gewoon vergeten. Als je als kind niet evenwichtig en gezond kunt opgroeien of als je als ouder geen raad meer weet met je kind, gaat dat niet zo gemakkelijk, noch het overgaan, noch het vergeten.

De RPCP's proberen mensen te binden en te verbinden in zelfhulpgroepen en ze bieden ondersteuning voor belangenbehartiging bij beleidsmakers als provincie en gemeente. Maar het blijkt moeilijk om mensen te vinden die hun eigen problematiek kunnen overstijgen ten gunste van een bredere visie. Toch kun je het perspectief van jongeren en hun ouders of verzorgers niet missen.

Bij de gemeente begint het met de preventieve zorg, wat ze daar ook onder verstaan. De provincie doet de rest. Maar het is allemaal heel onduidelijk en onoverzichtelijk. Uitvoering van de één-loket gedachte is ver te zoeken. Het is meestal een lang proces om te ontdekken welke hulp je eigenlijk nodig hebt en waar je die kunt krijgen. Mensen willen eigenlijk graag bij de hand gepakt worden, maar dat doen wij niet. RPCP's bieden geen individuele hulp, maar brengen collectieve belangen voor het voetlicht.

Participatie is een groeiproces en dat geldt niet alleen voor de cliënten, maar ook voor de gemeente en de provincie. Cliënten zijn ervaringsdeskundigen, maar dat komt er niet altijd zo uit. Ze weten vaak niet waar ze terecht kunnen met hun vragen, zorgen of klachten. Ze zijn ook niet gewend om mee te denken. Een heel groot probleem is dat de jeugdzorg boven de 18 ook weer ophoudt, of een jongere nu klaar is om zelfstandig verder te gaan of niet.

Het zal veel tijd kosten om dit allemaal te realiseren, alleen al om voldoende mensen te vinden die willen en kunnen participeren. Maar of we die tijd krijgen is nog onduidelijk. Het is in principe mogelijk dat in 2007 de subsidie alweer ophoudt. Je kunt zo'n project gewoon niet in twee jaar klaar hebben. Het heeft tijd nodig om zich te bewijzen en het is nog maar de vraag of cliëntenparticipatie ooit helemaal subsidieonafhankelijk kan zijn.

Medewerker Openbaar Ministerie

Bij het Openbaar Ministerie gaat een speciale jeugdofficier van justitie, bijgestaan door per district een jeugdsecretaris, over met name de strafrechtelijke kant van het jeugdrecht. Niet te ernstige zaken worden afgedaan via Bureau Halt met leer- en werkstraffen. Daar zit ook een preventieve kant aan en er worden in het algemeen goede resultaten bereikt. In de zwaardere zaken wordt de zaak afgedaan met een zogenaamd Officiersmodel of wordt deze voorgelegd aan de kinderrechter. Naar verhouding zijn dat er vrij weinig. Kwantitatief neemt het aantal jongere delinquenten niet zozeer toe. Maar er is wel een verharding zichtbaar voor kinderrechters en Openbaar Ministerie. Er zijn relatief méér jongeren die een intensievere investering vragen. En dat verdraagt zich absoluut niet met wachtlijsten.

In het Justitieel Casusoverleg bespreken het Openbaar Ministerie, de politie en de Raad voor de Kinderbescherming alle zaken die in een district spelen. Hier worden beslissingen genomen. Hoewel ze er officieel niet bijhoren, worden voor dit overleg regelmatig ook leerplichtambtenaren en mensen van de jeugdreclassering (Bureau Jeugdzorg) uitgenodigd. Tijdens een 'kinderzitting' ziet de jeugdrechtster 12 tot 14 verdachten per keer. Daar zijn onverbeterlijke veelplegers bij, die een harde aanpak nodig hebben. Deze zittingen geven een onthutsende kijk op hoe Nederland omgaat met jeugdigen, bij wie vaak sprake is van Multi-problematiek.

De PIJ-maatregel (Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen) is de enige vrijheidsbenemende strafrechtelijke maatregel die sinds de wijziging van het jeugdstrafrecht in 1995 kan worden opgelegd. De kinderrechtster kan deze maatregel alleen opleggen als de jeugdige verdacht wordt van een zo ernstig misdrijf dat voorlopige hechtenis aan de orde is én als de veiligheid van anderen (personen of goederen) in het geding is. De maatregel moet verder ook het belang dienen van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de minderjarige.

Zo'n maatregel kan 2 jaar duren en verlengd worden tot 6 jaar. Ook na het achttiende jaar gaat deze plaatsing door. Het gaat hier om gedwongen behandeling, maar het kan wel zes tot negen maanden duren voordat er een plaatsje vrij is. Al die tijd worden de jongeren gewoon opgeborgen, terwijl er geen barst gebeurt. De wachtlijsten zijn ook hier een vloek. Justitie is gebonden aan termijnen en moet snelle doorlooptijden realiseren, maar in de rest van het traject is het vaak alleen maar wachten.

Een van de rampzalige ontwikkelingen is dat de afhandeling van civielrechtelijke en strafrechtelijke zaken steeds meer uit elkaar getrokken worden. Kinderen worden in justitiële jeugdinrichtingen geplaatst als zij (nog) niets misdaan hebben, maar wel dringend behandeling nodig hebben. Er is een groot tekort aan gesloten internaatsplaatsen. Vanuit de ouders van deze kinderen is het wel begrijpelijk dat zij er problemen mee hebben als hun kinderen op één hoop gegooid worden met 'die criminelen'. Maar als je het uit elkaar trekt, wordt de overstap van de strafrechtelijke naar de civielrechtelijke kant van een plaatsing, die ook voor veroordeelde jongeren nodig is, vele malen moeilijker.

Wat je ziet bij de jonge criminelen is vaak een en al ellende, thuis, op school en overall. Het strafrecht geeft je de mogelijkheid om je tanden te laten zien. Dat is nodig. Maar als de bedoeling van straf is om een jongere een zo gunstig mogelijke ontwikkeling te bezorgen, dan is het onontkoombaar om ook te investeren in behandeling, na of liefst tijdens het uitzitten van de straf. Als behandeling ontbreekt, verandert er niets. Alleen het kind behandelen heeft overigens ook niet zoveel zin. Na het uitzitten van hun straf gaan ze terug naar huis en komen in dezelfde situatie die tot hun ontsparing geleid heeft. Dat pleit voor een bredere kijk op behandeling. Met Multi-Systeem Therapie zijn bijvoorbeeld goede ervaringen opgedaan en ook met het programma Families First. Dit zijn allemaal civielrechtelijke interventies. De overgang van straf- naar civielrecht ging vroeger geruisloos, maar nu moet je daar van alles voor organiseren.

De mensen van het OM voelen zich het afvoerputje van niet werkende civiele systemen. Strafrecht wordt ingezet om falend beleid te compenseren. Het is zelfs zo erg dat ouders soms zelf aangifte doen tegen hun eigen kind om de hulpverlening maar op gang te krijgen. De Officier van Justitie kan nu ook nog ondertoezichtstelling (OTS) of uithuisplaatsing aanvragen, maar binnenkort kan dat niet meer. Dat betekent weer minder slagvaardigheid, meer partners en meer overdrachtsmomenten. Alles zit zo verweven. Vroeger zat iedereen aan tafel, nu mag je eigenlijk alleen nog maar met justitiële partners werken. De nieuwe Wet op de Jeugdzorg is een ramp wat dat betreft. Als een kind nog geen strafbaar feit heeft begaan, mag je nog niet ingrijpen, ook al zie je mijlenver aankomen dat hij de weg op zal gaan van zijn oudere broers. Er moet veel meer geïnvesteerd worden in preventie, bijvoorbeeld in een vroegtijdige aanpak van schoolverzuim. Spijbelen leidt niet altijd tot ontsporing, maar omgekeerd zie je vaak wel dat jongeren die ontsporen veel gespijbeld hebben.

De leerplichtambtenaar valt onder de gemeente, maar de aanpak verschilt per gemeente en per school. Regelmatig worden ogen gesloten, omdat het teveel toestanden geeft om het aan te pakken. Een te softe aanpak werkt in ieder geval niet.

In Tilburg, Breda en binnenkort ook in Bergen op Zoom werkt men met veiligheidshuizen en dit lijkt een goede aanpak. Het ouderwetse zorgoverleg zou kunnen helpen, maar dat moeten we dan weer allemaal zelf organiseren.

Er wordt ook veel te weinig onderzoek gedaan naar de effecten van maatregelen. Want stel dat een maatregel aantoonbaar niet helpt, wat moet je dan doen? Bij leerstraffen heb je tegenwoordig wel de eis van effectiviteit. Daar werkt men nu met certificering.

De politiek kan niet de ogen sluiten voor de consequenties van haar beleid. Als iets niet werkt, moet het veranderd worden!

Als aanbeveling wil ik nog meegeven: De politiek mag de kunstmatige scheiding tussen civiel recht en strafrecht niet gedogen. Inventariseer de gevolgen van zo'n scheiding en maak daar beleid op. Laat dit niet over aan de uitvoerende diensten. Die hebben het druk genoeg met hun eigen werk.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit laatste hoofdstuk verbinden wij conclusies aan de verhalen die ons tijdens de meldweek zijn voorgelegd. Conclusies die geheel voor onze rekening blijven. Onze interpretaties van wat 115 mensen ons gemeld hebben, staan niet los van onze visie op de jeugdzorg. Naar onze mening is zo'n kunstmatige scheiding een onmogelijkheid. Daarom hebben we de verhalen zelf zo nauwkeurig en volledig mogelijk weergegeven, zodat elke lezer de vrijheid heeft om er andere conclusies uit te trekken.

Uit het voorgaande blijkt dat vaak hetzelfde soort meldingen gedaan werd, maar dan met een iets ander verhaal. De verhalen vormen evenzoveel voorbeelden van wat er mis kan gaan en hoe het mis gaat.

Bijna alle meldingen gaan over de curatieve jeugdzorg: het gaat mis met een kind, voor preventie is het te laat, er is nú hulp nodig. Hoewel we in de publiciteit rond de meldweek mensen hebben opgeroepen om ook naar die preventieve kant te kijken, is daar nauwelijks op gereageerd. Verder dan 'laat alle ouders dit of dat boek lezen' komt men niet. Geen wonder, het is voor gemeentes en provincies al moeilijk genoeg om de preventieve jeugdzorg vorm te geven. Bovendien is het woordje jeugdzorg in de media en de volksmond zo ongeveer synoniem met problemen die er al zijn en die al dan niet via de jeugdhulpverlening opgelost worden.

De meeste aanbevelingen zijn voor Bureau Jeugdzorg en de zorgaanbieders, omdat zij het meest direct met de kinderen en jongeren te maken hebben. Waar het onduidelijk is, staat er bij welke instantie het betreft. In dit laatste hoofdstuk hebben we dezelfde indeling aangehouden als in de rest van het rapport. De naar onze mening belangrijkste aanbevelingen hebben we in vet gezet.

Conclusies uit de verhalen van de jongeren

De jongeren geven met name aan dat ze last hebben van een slechte organisatie. Ze vinden de constante wisseling van voogden, het gebrek aan aandacht, het gevoel dat er niet naar hen geluisterd wordt en de bureaucratie erg bezwaarlijk. Het gaat allemaal buiten hen om en dat maakt hen op z'n zachtst gezegd onzeker. Dit zijn overigens ook de bevindingen uit het rapport 'U kunt ons een oor aannaaien of u kunt naar ons luisteren', het verslag van een peerraadpleging onder jongeren die in Zuidoost Brabant met jeugdzorg in aanraking kwamen. In feite hebben de onderstaande drie aanbevelingen allemaal te maken met bejegening.

Aanbeveling 1:

Stel voor het directe contact met kinderen en jongeren medewerkers aan met respect, luistervaardigheid, inlevingsvermogen en de durf om knopen door te hakken en duidelijk te zijn. Maak niet eens en voor altijd uit wat er aan de hand is, maar blijf luisteren naar de eigen beleving van het kind of de jongere en stel zonodig diagnoses, behandelplannen en beslissingen bij.

Aanbeveling 2:

Iedereen die met gekwetste kinderen en jongeren te maken heeft, moet altijd afspraken nakomen of het meteen laten weten als dit niet lukt en waarom. Een hulpverlener mag nooit iets beloven dat zij mogelijk niet waar kan maken. Eigenlijk hebben alle kinderen er recht op dat er zo met hen wordt omgegaan, maar voor kinderen die al in het verdomhoekje zitten en soms ook niet op hun ouders kunnen bouwen, is dit essentieel.

Aanbeveling 3:

Probeer zo weinig mogelijk te wisselen van voogd en/of casemanager en als het nodig is, probeer dan het kind er zoveel mogelijk bij te betrekken. Het is altijd belangrijk dat er geen ingrijpende beslissingen genomen worden over de hoofden van kinderen heen. Het is hún leven, hún toekomst die op het spel staat. In dit verband zou het ook goed zijn als voogden regelmatig alléén met de aan hun zorgen toevertrouwde kinderen of jongeren praten, zonder ouders.

Conclusies uit de verhalen van de ouders

Dat er ouders zijn die hun kinderen mishandelen hoeft geen betoog. Dat er ouders zijn die, om welke reden dan ook, hun kinderen niet op kunnen voeden staat eveneens buiten kijf. Deze ouders zullen dat zelf vaak niet toegeven of ze zijn er zelf heilig van overtuigd dat ze het allemaal wél goed doen. Nog afgezien van zaken die werkelijk fout lopen, is het niet te verwachten dat deze ouders tevreden zullen zijn over de geboden jeugdzorg. Hun inschatting van de situatie komt immers niet overeen met die van de hulpverleners, waardoor elk ingrijpen ervaren en benoemd wordt als onrechtvaardig, afgedwongen en niet in het belang van het kind (en zeker niet van de ouders). "Een moeder kent haar kinderen als geen ander" beweert een van de meldende ouders vol overtuiging. Helaas is dat zeker niet altijd waar. Maar één ding is wel zeker: hoewel ingrijpen vaak noodzakelijk is om erger te voorkomen, is het in bijna alle gevallen voor alle betrokkenen een traumatische ervaring.

De boven geciteerde ouder zegt ook: "Ga nooit af op geruchten uit een ruziënd gezin" en dat getuigt van inzicht. Verhalen over ruzie tussen (ex)-partners of binnen families, aantijgingen

van misbruik en wangedrag, zelfs hele scheldpartijen, hebben we buiten beschouwing gelaten, omdat we daar niet zoveel mee kunnen. De enige conclusie die je eruit kunt trekken is dat het altijd de kinderen zijn die er de dupe van worden, omdat ze gebruikt worden als 'geschut' om de andere partij het leven zuur te maken. Dat is precies waarom deze kinderen jeugdzorg nodig hebben.

Een verschijnsel dat hiermee samenhangt is dat jeugdhulpverleners er regelmatig van beschuldigd worden dat ze alleen maar luisteren naar de andere partner en die de hand boven het hoofd houden. Een aantal van de ouders die hun verhaal vertelden, heeft eigenlijk (dringend) hulp nodig. Wat ons betreft echter niet van Bureau Jeugdzorg of de zorgaanbieders, want die zouden hun hele inzet moeten richten op de kinderen.

In veel gevallen, vooral waar het de vrijwillige hulpverlening betreft, zijn ouders wanhopig. Hun kind heeft dringend hulp nodig, maar kan die om allerlei bureaucratische, financiële of andere redenen niet krijgen. "Je kind in de afgrond zien glijden omdat onze maatschappij tegenwoordig te beroerd is om fatsoenlijke hulp te bieden, is het ergste wat er is," zei de vader van een kind met ernstige ADHD. En dat sentiment spreekt zeker uit een aantal van de verhalen.

Uit de opmerkingen onder de verschillende kopjes komt met name naar voren dat ouders zich niet gehoord en niet serieus genomen voelen. Het is dan lastig om onnauwkeurigheden en kwijtgeraakte dossiers te vergeven en logisch om –uit pure machteloosheid- op de jeugdzorg af te gaan geven. In een aantal verhalen wordt een foute inschatting of indicatiestelling genoemd, waar vervolgens te lang aan vastgehouden wordt. Verder wordt in alle toonaarden gesteld dat instanties langs elkaar heen werken en vaak onbereikbaar zijn. De informatievoorziening laat ook veel te wensen over. "Had ik maar geweten waar ik zijn moest," schreef een moeder, "dan was het misschien nog wel goed gekomen met mijn kind."

Een aantal ouders klaagt over de financiële consequenties van een foute of uitblijvende diagnose of de bureaucratische ellende die ze ondervinden bij een verhuizing of verandering in hun situatie.

Aanbeveling 4:

BJz moet meer gebruik maken van haar bevoegdheid om haar beslissing over wat er met de kinderen moet gebeuren af te laten hangen van de bereidheid van ouders om zich zo nodig te laten behandelen of begeleiden. Daarbij moeten wel eisen gesteld worden aan het effect van de behandeling of de begeleiding. Erken dat er altijd kinderen zullen zijn die nooit meer thuis kunnen wonen en neem vervolgens die maatregelen die ervoor zorgen dat zij kunnen wonen op een veilige plek met voldoende respect, liefde en stabiliteit om hun verdere ontwikkeling te waarborgen. Dat wil onder andere zeggen dat een OTS niet jaren aan een stuk gehandhaafd moet blijven. Als er sprake is van kinderen die in feite opgroeien bij pleegouders en van wie redelijkerwijs niet verwacht kan worden dat zij nog ooit terug kunnen naar hun biologische ouder(s), hak dan ook juridische knopen door.

Aanbeveling 5:

Medewerkers in de jeugdhulpverlening moeten ervoor zorgen dat ze mensen altijd netjes en respectvol bejegenen, dat hun spullen in orde zijn, dat ze bereikbaar zijn en dat ze mensen behoorlijk informeren. De boodschap die ze moeten brengen is vaak al moeilijk genoeg. Als de bejegening dan niet klopt, wordt de boodschap al gauw onverteerbaar. Dit geldt ook voor de onderlinge relaties tussen hulpverleners.

Aanbeveling 6:

Zorg ervoor dat iedereen in Brabant -kinderen, ouders, familieleden, vrienden en kennissen, maatschappelijke instellingen, scholen en eerstelijns-hulpverleners- weet waar hij of zij terecht kan of moet als er iets aan de hand is met kinderen of jongeren. Bureau Jeugdzorg moet duidelijk zijn over de gang van zaken, de tijd die dingen nemen, de eventuele consequenties en het moet vooral ook bereikbaar zijn.

Aanbeveling 7:

Het kind moet centraal staan. Zijn of haar rechten en behoeften zijn leidend in het hele hulpverleningsproces. Dat houdt in dat BJz moet samenwerken of in ieder geval informatie uitwisselen met scholen, huisartsen, maatschappelijk werk en iedereen die verder bij het welzijn en de ontwikkeling van het kind is betrokken. Privacy-argumenten van overige betrokkenen dienen ondergeschikt te zijn als zij de veiligheid of de ontwikkeling van het kind in de weg staan. (Hier wordt al aan gewerkt, mvb.) Een juridische basis hiervoor –en voor veel andere zaken- is te vinden in het Verdrag voor de Rechten van het Kind.

Aanbeveling 8:

Doe bij elke voorgelegde zaak aan waarheidsvinding, ongeacht hoe plausibel een verhaal klinkt. Een goede diagnose en indicatiestelling kan alleen gestoeld zijn op een correcte weergave van de probleemsituatie. Het maakt nogal wat uit of een kind dat zegt mishandeld te worden de waarheid spreekt of liegt. In beide gevallen heeft het kind hulp nodig, maar er is een groot verschil in het soort hulp dat geboden moet worden.

Aanbeveling 9:

Het recht op een second opinion geldt ook in de jeugdzorg voor iedereen. Het is in de jeugdzorg echter zo dat deze gebaseerd wordt op de conclusies uit het eerste onderzoek en dat er geen nieuw onderzoek wordt gedaan. Omdat dit de kans op gerechtelijke dwalingen –en daarmee de kans op verwoesting van mensenlevens- onaanvaardbaar groot maakt, is het nodig dat een second opinion altijd uitgaat van nieuw onderzoek.

Conclusies uit de verhalen van pleegouders

Uit de meldingen blijkt met name dat pleegouders zich niet gehoord voelen en dat ze overal buiten gehouden worden. De verschillende instanties die bij de pleegzorg betrokken zijn, ruziën over hun hoofden heen en proberen elkaar vliegen af te vangen. Als een pleegkind in tien jaar tijd tien verschillende voogden heeft, dan betekent dit dat pleegouders ook met tien verschillende mensen en tien verschillende opvattingen over de pleegzorg te maken hebben. Duidelijk is ook dat pleegouders meestal geen opvoedingsondersteuning nodig hebben –zeker niet van ‘kinderen die recht van school komen’- maar soms wel wat pedagogische ondersteuning kunnen gebruiken, vooral als hun pleegkind bepaalde psychologische of gedragsstoornissen heeft.

Aanbeveling 10:

Beschouw pleegouders als bijzondere hulpverleners. Geef ze de ondersteuning waar ze om vragen en dring ze niet een ondersteuning op die ze niet nodig hebben en die bovendien een belediging is van hun inzet en expertise. Luister naar pleegouders en hun ideeën over of oplossingen voor de problemen van hun pleegkind, dat zij 24 uur per dag meemaken.

Aanbeveling 11:

Neem geen beslissingen over bijvoorbeeld bezoeken aan of van de biologische ouders zonder dat de pleegouders daarin gekend zijn en het af hebben kunnen stemmen met de gezinsagenda en de situatie van het pleegkind op dat moment.

Aanbeveling 12:

Ga zeer zorgvuldig om met pleegouders. Ze lijken al te schaars te worden, juist nu de behoefte toeneemt. Het gaat de meeste pleegouders niet om betaling voor hun diensten, maar ze willen wel graag, ook financieel, in de gelegenheid zijn om te zorgen dat hun pleegkind het beste krijgt en zich optimaal kan ontwikkelen. En ze willen erkend en gekend worden in die zorg.

Aanbeveling 13:

Voor gemeentes: Pleegouders hebben hun pleegzorgvergoeding hard nodig voor de verzorging van hun pleegkind(eren). Deze vergoeding is geen vrij te besteden inkomen en hoort dan ook niet meegeteld te worden in de vaststelling of mensen al dan niet recht hebben op de gemeentelijke minima-voorzieningen. Gemeentes die dit in het verleden wel gedaan hebben, bijvoorbeeld door het niet toekennen van een OZB-vrijstelling of bijzondere bijstand, zouden dit alsnog moeten repareren.

Conclusies uit de verhalen van familie & kennissen

Wat vooral opviel in de verhalen van opa's en oma's, ooms en tantes, vrienden en kennissen was de machteloosheid. "Officieel heb je geen standing, dus je moet met lede ogen aanzien hoe een kind dat je al vanaf zijn geboorte kent en waar je van houdt naar de verdommenis gaat. En je mag geen hand uitsteken om het te redden, want voor de jeugdzorg ben je 'niks' van het kind," aldus een boze en verdrietige oma.

Voorals het ouders betreft die hun kinderen mishandelen of verwaarlozen of die niet in staat zijn hun kinderen behoorlijk op te voeden, hebben grootouders het vaak moeilijk. Ze vragen zich soms af waar ze met hun opvoeding van hun eigen kinderen de fout in gegaan zijn. En ze kunnen zelf niet veel aan de situatie veranderen. Maar melden bij jeugdzorg houdt in hun beleving het gevaar in dat ze hun kleinkinderen niet of nauwelijks meer te zien krijgen.

Aanbeveling 14:

Binnen de jeugdzorg is de methodiek van de 'eigen kracht conferentie' ontwikkeld. Hierbij wordt zorgvuldig bekeken of er mensen in de omgeving van het kind of de kinderen zijn die kunnen helpen bij het creëren van een veilige en ontwikkelingsgerichte situatie. Deze methode zou standaard ingezet moeten worden als er ook maar het geringste vermoeden is dat de familie en de omgeving graag bij het kind of de kinderen betrokken blijft en daarvoor ook is toegerust.

Aanbeveling 15:

De Delta methode, die in verschillende pilotprojecten goede resultaten liet zien, gaat met name uit van het eigen netwerk van een kind. Eerst wordt gezocht naar mogelijkheden binnen de directe omgeving en de familie, daarna in de gemeente en pas als dit alles geen resultaat geeft, worden passende jeugdbeschermingsmaatregelen genomen. Van belang is ook dat de caseload van de jeugdbeschermers zodanig is dat zij kinderen en hun gezin/omgeving de aandacht kunnen geven die nodig is. Provincie en gemeentes moeten druk uitoefenen op de nationale overheid tot deze de voor een landelijke implementatie beloofde financiën ook daadwerkelijk toekent.

Conclusies uit de verhalen van de hulpverleners

De meest in het oog springende conclusie is dat mensen uit het hele spectrum van de hulpverlening stuklopen op de enorme bureaucratie in alle geledingen van de (jeugd)zorg. Bureaucratie wordt ervaren als de bron van alle ellende. Zij leidt tot wachtlijsten, tot onzorgvuldigheid, tot fouten in de indicatiestelling en de uitvoering, tot frustratie bij zowel de hulpverleners als de hulpvragers.

Dat de werkdruk erg hoog is, heeft te maken met het grote aantal kinderen dat elke hulpverlener onder zijn hoede moet nemen, maar misschien nog meer met de bureaucratische procedures om letterlijk alles vast te leggen, waardoor het papierwerk meer

tijd in beslag neemt dan het eigenlijke werk. Deze schijnbaar onverzadigbare behoefte aan papieren verantwoording laat een hang naar kwantificering zien, het meet- en telbaar maken van dingen die in feite niet meet- en telbaar zijn. De zorg moet 'producten' of 'modules' leveren, waarvan op voorhand vastgesteld kan worden wat ze gaan kosten en in hoeveel tijd ze welk resultaat moeten leveren. Iemand noemt dat de 'productienorm' die gehaald moet worden. En dat heeft naar onze overtuiging weer te maken met de bezuinigingswoede die overal in de zorg leidt tot ongelukken en onnodig leed. Bovendien blijkt de zorg er op de langere termijn niet goedkoper van te worden, integendeel.

Over de hele linie van de jeugdzorg is er een groot gebrek aan opvangmogelijkheden. Er zijn te weinig crisisopvangplaatsen, zodat er geen doorstroming plaatsvindt. Internaten zijn gesloten of verkleind. Mensen die pleegouder willen zijn, lijken er ook steeds minder te komen. De behoefte neemt echter alleen maar toe, zoals onder andere geconstateerd is door Bureau Jeugdzorg. In sommige gevallen kan de inzet van ambulante hulp alleen een crisismaatregel zijn, om verder escaleren te voorkomen. Want, zoals iemand van de crisisopvang opmerkte: "Er zullen altijd kinderen zijn die om een of andere reden nooit meer thuis kunnen wonen."

Tenslotte komen als problemen naar voren: het ontbreken van goede en bruikbare informatie, een gebrek aan afstemming en het langs elkaar heen werken van de verschillende instanties die bij kinderen en gezinnen betrokken zijn. Organisaties maken geen gebruik van elkaars expertise en laten daardoor kansen liggen om problemen op te lossen. Iemand noemt in dit verband ook de machtsstrijd die tussen Bureau Jeugdzorg en de zorgaanbieders gaande zou zijn.

Aanbeveling 16:

Haal de bezem door alle papieren, formulieren en andere manieren die jeugdhulpverleners –en vooral ook de kinderen en jongeren die hulp nodig hebben– het leven moeilijk te maken. Het vastleggen van gegevens is alleen zinvol voor zover er iets mee gedaan kan of moet worden om de problemen van kinderen en jongeren aan te pakken en op te lossen. Duidelijkheid en transparantie zijn vermoedelijk omgekeerd evenredig aan het aantal pagina's dat vol wordt geschreven. Voor een zo effectief mogelijke inzet van goed geschoold en gekwalificeerd personeel is het te overwegen om minder specialistisch werk als het invoeren van gegevens in het IJ systeem over te laten aan een secretariael ondersteuningsteam.

Aanbeveling 17:

Dit is er een voor de overheid: Geef Bureau Jeugdzorg de bevoegdheid om tegelijk met het vaststellen van de diagnose en het afgeven van de indicatie de benodigde zorg in te kopen. Daarmee kun je snelheid in het proces brengen en een oneigenlijke concurrentie tussen BJz en de zorgaanbieders omzeilen. Voorwaarde is wel dat BJz een kwalitatief hoogwaardige indicatiestelling moet kunnen garanderen. Dit betekent een zorgvuldig aannemebeleid en een voortdurende (bij)scholing en training van medewerkers. Het betekent ook dat er veel aandacht besteed moet worden aan een goede inbedding van Bureau Jeugdzorg in de omgeving. Kleinschaligheid in de vorm van dependances die tevens zaken als consultatiebureaus, schoolmaatschappelijk werk en andere vormen van preventie en signalering herbergen, kan zeker ook helpen.

Aanbeveling 18:

Eveneens overheid: Breng op korte termijn het zorgaanbod op peil, zowel kwalitatief als kwantitatief, zodat de wachtlijsten worden opgelost. Pas als er geen kinderen meer in de kou blijven staan doordat ze nergens terecht kunnen, is het verantwoord om te gaan experimenteren met nieuwe en mogelijk minder

kostbare vormen van zorg. Maar alle zorg, zowel ambulante als residentiële, staat of valt met het tijdig inzetten van de juiste hulp.

Aanbeveling 19:

Het moet, in het belang van kinderen die klem zitten, toch mogelijk zijn dat maatschappelijke instanties van diverse pluimage samenwerken om het beste resultaat voor het kind te bereiken. Het zou nooit een kwestie van concurrentie of competitie mogen zijn, maar vanwege subsidie-afhankelijkheid en 'productienormen' wordt het dat vaak wel. Het terugdringen daarvan betekent ook het terugdringen van onnodige escalatie van situaties.

Aanbeveling 20:

Schreeuw het van de daken: voor jeugdzorg moet je hier zijn. Heb je problemen, dan moet je dit doen. Kinderen, ouders, hulpverleners, buurvrouwen, onderwijzers, huisartsen... ze moeten allemaal weten waar ze terecht kunnen. In feite moet iedereen het telefoonnummer van het AMK of het (crisis)nummer van Bureau Jeugdzorg op zak hebben. Dat betekent ook: dag en nacht bereikbaar zijn en nooit kinderen op de stoep zetten.

Aanbeveling 21:

Voor jongeren van 18+ kan nog van alles geregeld worden, zeker als de indicatie vóór hun achttiende verjaardag gesteld is. Een goede samenwerking van provincie en gemeentes is hier essentieel en niet 'de kinderen bij elkaar over het muurtje smijten', zoals helaas al te vaak gebeurt.

Conclusies overige meldingen

Leerkrachten doen meldingen over de slechte communicatie met jeugdzorg. Daar is met aanbeveling 17 heel wat aan te doen.

Lastiger is het gegeven dat er te weinig plaatsen zijn in het speciaal onderwijs. Daar komt bij dat ook de organisatie van het speciaal onderwijs zelf soms te wensen overlaat. Zoals op zoveel plaatsen is het hier ook roeien met de riemen die je hebt om de gevolgen van jarenlange bezuinigingsmaatregelen zo goed en zo kwaad als het gaat op te vangen.

Aanbeveling 22:

Investeer als Bureau Jeugdzorg in de communicatie met en informatie van en aan scholen. Maak gebruik van het gegeven dat het buiten de ouders of verzorgers de leerkrachten zijn die de kinderen het meeste zien en die in hun opleiding, als het goed is, hebben leren observeren en opvoeden. Koppel vooral ook terug met leerkrachten die een zorgwekkende situatie of vermoedens van mishandeling gemeld hebben, zodat ook zij zich extra in kunnen zetten voor de veiligheid van het kind of de jongere.

Een bijzondere probleemgroep vormen de kinderen van asielzoekers en vluchtelingen. Het mag bijna een wonder heten als zij door hun vlucht en alles wat daaraan vastzit géén trauma's hebben opgelopen, maar van gespecialiseerde hulp is geen sprake meer. Daar komt nog bij de onzekerheid die het beleid van minister Verdonk voor heel veel kinderen met zich meebrengt. De persoonlijke en maatschappelijke gevolgen zijn niet te overzien.

Aanbeveling 23:

De gezamenlijke Bureaus Jeugdzorg zouden een speciale taakgroep in kunnen stellen die zich bezighoudt met gespecialiseerde jeugdzorg voor vluchtelingenkinderen. Volgens het door Nederland ondertekende en geratificeerde Verdrag voor de Rechten van het Kind hebben zij net zoveel recht om op te groeien tot gezonde en gelukkige volwassenen als Nederlandse kinderen. Er bestaan echter gegronde redenen om aan te nemen dat ze dat niet zonder hulp klaar zullen spelen.

Wat betreft de rechterlijke macht werden meldingen gedaan over vermeende willekeur, problemen met omgangsrecht en de bijdrage die de rechtbank levert aan de bureaucratie. Het Openbaar Ministerie meldt toenemende moeilijkheden met de civiele maatregelen voor jeugdige gestraften, terwijl dit juist essentieel is voor het voorkomen van recidive.

Aanbeveling 24:

Onderzocht wordt de mogelijkheid om ouders te dwingen een 'opvoedplan' in te dienen. Bij scheiding wordt meer en meer gebruik gemaakt van (door de rechter opgelegde) mediation. Wij menen dat het zinvol is om te onderzoeken in hoeverre mediation een bijdrage zou kunnen leveren aan een dergelijk plan. Hoe meer beide ouders zich gehoord voelen, hoe eerder ze hun verantwoordelijk op zich zullen nemen. Daar hoort bij dat er uitermate zorgvuldig moet worden omgegaan met het omgangsrecht in de zin dat opgelegde beschikkingen getoetst worden op hun uitwerking voor het kind en dat vastgesteld moet worden of ouders zich er aan houden.

AANBEVELING 25:

Jongeren met een strafrechtelijke veroordeling moeten, naast hun straf, ook de behandeling krijgen die ze nodig hebben. Reclassering is van het allergrootste belang als straf betere mensen moet maken van de gestraften (zoals nadrukkelijk in de wet vermeld staat). In de praktijk van de inrichting waar de jongere is opgenomen, moet er sprake zijn van één aanpak en er mag geen kunstmatige scheiding gemaakt worden tussen de strafrechtelijke en de civielrechtelijke aanpak.

Als laatste nog een aanbeveling vanuit de ervaringen van het opzetten van (vormen van) cliëntenparticipatie door de RPCP's. Deze ervaring geldt overigens ook legio andere organisaties in en buiten de jeugdzorg.

Aanbeveling 26:

Geef een nieuw project of programma een goede kans om zich uit te bouwen en om zijn nut te bewijzen. Evalueer en pas het project zonedig aan, maar haal niet na korte tijd de subsidie weer weg om die ergens anders in te zetten. Je kunt erop wachten dat zo'n project of programma dan instort en daarmee gaan in feite ál het geld en de geïnvesteerde energie verloren.

Tenslotte

Willen wij langs deze weg iedereen bedanken die er op enige manier toe bijgedragen heeft om deze meldweek tot een succes te maken. De mensen die gemeld hebben, de mensen die geluisterd hebben, de mensen die kritisch meegekeken hebben. Nu is de beurt aan de mensen die bereid zijn iets met de uitkomsten te doen.